

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TREST SMRTI V SOUČASNÉM SVĚTĚ

Autor práce: Eva Kadlecová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Prezenční forma
Vedoucí práce: ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.
Katedra: Katedra společenských věd

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce ThDr. Rudolfovi Svobodovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

Obsah.....	4
ÚVOD	6
1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	8
1. Trest smrti z pohledu právního	9
1.1 Trest.....	9
1.2 Moderní penologie rozlišuje dvě funkce trestu	9
1.2.1 Vyrovnávací funkce trestu.....	9
1.2.2 Regulativní funkce trestu.....	10
1.3 Trest smrti z hlediska základních lidských práv a svobod	11
1.3.2 OSN vyzývá k zastavení poprav.....	11
1.4 Trest smrti pro mladistvé.....	12
2 Výhody a nevýhody trestu smrti.....	13
2.1 Justiční omyl (justiční vraždy)	13
2.2 Trest smrti jako prevence	13
2.3 Trest smrti a jeho ekonomická stránka věci	13
2.4 Problematika doživotního trestu odnětí svobody a psychika vězňů.....	14
2.4.1 Penitenciární psychohygiena	15
3 Z pohledu různých kultur a metody které se používají v současném světě..	16
3.1 Metody trestu smrti v současném světě a jejich historie vzniku:.....	16
3.1.1 Elektrické křeslo	16
3.1.2 Smrtící injekce.....	26
3.1.3 Plynová komora.....	30
3.1.4 Zastřelení	33
3.1.5 Ukamenování.....	35
3.1.6 Pověšení.....	38
3.2 Kde se používají metody	41

3.3	Trest smrti v zemích	41
3.3.1	Asie	41
3.3.2	Severní Afrika, Blízký východ	41
3.3.3	Severní Amerika	42
3.3.4	Evropa.....	42
4	Trest smrti z pohledu náboženského.....	42
4.1	Křesťanství	42
4.2	Judaismus	43
4.3	Islám	44
5	Trest smrti z pohledu etického.....	44
	ZÁVĚR.....	47
	Seznam použité literatury	48
	Literální zdroje	48
	Zákony	49
	Elektronické zdroje	49
	Seznam příloh.....	51
	Seznam skratek.....	51
	Přílohy	52
	ABSTRAKT	55
	ABSTRACT	56

ÚVOD

V rámci mé bakalářské práce jsem se zaměřila na trest smrti v současném světě. Aktuálnost tohoto tématu spočívá v tom, že každý rok je ve světě na základě řádného rozsudku popraveno téměř 2000 mužů, v tomto počtu jsou zahrnuty ženy i mladiství. Počet exekucí se za posledních patnáct let téměř zdvojnásobil. Mnohé národy totiž oficiálně trest smrti zrušily, a proto se mnoho lidí a to především Evropanů domnívá, že tento nejvyšší trest již patří minulosti nebo že je to jedna ze zvyklostí, které jsou odsouzeni k zániku.

Není tomu tak. Naopak, s hrdelním trestem počítá legislativa nejpočetnějších národů světa, představujících skoro devět desetin světové populace. V devadesátých letech jej dokonce některé státy, které dříve trest smrti zrušily, ho opět do svého zákonodárství vrátily. Zatímco ještě donedávna byl trest smrti vynášen spíš ojediněle a jeho výkonu nebyla věnována pozornost, dnes se stává všedním jevem. V mnoha státech se pořádají hromadné veřejné popravy a někde se dokonce vysílají i v televizi. Stále se ale vyskytují starobylé tresty s tisíciletou tradicí, jako je stětí, pověšení, ukamenování, bičování, ale také vedle toho se využívá nejmodernější techniky a vědeckých poznatků a to sice elektrické křeslo nebo smrtící injekce.¹

V první kapitole se zabývám trestem smrti z hlediska práva. Vymezuji pojmy jako co si představíme pod pojmem trest, jaké funkce trestu zmáme, ale také z pohledu základních lidských práv a svobod, kde se zmiňuji, jak se k trestu smrti vyjadřuje Evropská unie, OSN. Také se budu zabývat problémem trestu smrti pro mladistvé.

V druhé kapitole jsem řešila několik hlavních výhod a nevýhod týkající se trestu smrti. Zaměřila jsem se na otázky - trest smrti versus justiční omyl, trest smrti jako prevence zločinu a vliv trestu smrti na odsouzené čekajících na výkon ve vězení.

Ve třetí kapitole jsem uvedla metody trestu smrti, které se používají v současném světě. Dále se zmiňuji o kontinentech, kde se trest smrti používá. Zaměřuji se na to jaké metody trestu smrti se na daných kontinentech v současnosti používají. Dále se věnuji srovnání počtů trestu smrti v různých kontinentech.

---

¹MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 14-15 s. ISBN: 80-86182-05-03.

Ve čtvrté kapitole se zabývám trestem smrti z vybraných kultur náboženství. Zaměřím se na křesťanství, judaismus a islám. U vybraného náboženství se zmíním o historii a jak se vyjadřují jednotlivě k trestu smrti.

V poslední kapitole se zabývám trestem smrti z etického hlediska. Zaměřuji se na etické argumenty obhajující trest smrti, ale i etické argumenty, které trest smrti odsuzují. Zaměřuji se především na nejvýraznější zneužití trestu smrti, které je globálně neetické, a to používání trestu smrti jako své politické propagandy a umlčení opozičních názorů.

1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Mým cílem bakalářské práce, kterou jsem vypracovávala, je upřesnit pojmy jako je trest, jaké funkce trestu máme, jaké jsou pohledy na trest smrti z hlediska právního a to z pohledu lidských práv. Dále se snažím definovat justiční omyly v trestu smrti, zdali je trest smrti jako prevence dobrý, ale také z hlediska ekonomického a vlivu trestu smrti na psychický stav odsouzeného. Budu se zabývat současnými metodami trestu smrti a jak trest smrti figuruje v různých kulturách. Také se zmíním jak se na trest smrti dívají vybrané náboženské kultury.

Na konci mé bakalářské práce se zmíním o trestu smrti z hlediska etického. Především se zaměřím na neetické zneužívání trestu smrti v totalitních režimech.

Metody, které použiji při vypracování mé bakalářské práce budou především prostudováním odborné literatury a internetových odkazů, z nichž použiji potřebné poznatky týkající se trestu smrti v současném světě.

Vzhledem k aktuálnosti mnou vybraného tématu jsem hojně využívala internet. K tomuto tématu je v českém jazyce nedostatečné množství zdrojů – jak knih tak internetových odkazů, proto jsem z velké části využívala zahraničních internetových stránek.

1. TREST SMRTI Z POHLEDU PRÁVNÍHO

Dříve, než se budeme zabývat trestem smrti jako takovým, vyjasníme si, co znamená trest, jaké funkce trestu známe. Dále jsem se v této kapitole zabývala pohledem lidských práv na trest smrti.

1.1 TREST

Je to záměrná újma, která je způsobená pachateli, který spáchal trestný čin. Trest musí bolet! Pouze v bolesti se může ze špatného, poškozeného pachatele vlastním úsilím vytvořit nové, lepší.²

1.2 MODERNÍ PENOLOGIE ROZLIŠUJE DVĚ FUNKCE TRESTU

- Vyrovnávací
- Regulativní

1.2.1 VYROVNÁVACÍ FUNKCE TRESTU

Trest pomáhá vyrovnat se s realitou trestného činu, má hlavní dva aspekty.

Prvním aspektem je smíření se obětí s trestným činem, to znamená, že negativní emoce pozůstalých nebo obětí lze eliminovat nebo alespoň kompenzovat újmou, která je způsobená pachateli trestného činu, případně náhradou škody. Poprava vraha v přítomnosti příbuzných obětí, uvěznění pachatele, výkonávání obecně prospěšných prací, peněžité trest zlepšuje vyrovnání se obětí s prožitou újmou.

Mezi další hlediska vyrovnávací funkce patří, vyrovnání se pachatele s trestným činem. Trest poskytuje pachateli příležitost učinit tři kroky, které nazýváme Algoritmus výkonu trestu. Do tohoto vzorce patří tři hlavní kroky – svědomí, vina a pokání.

Svědomí – hlavním cílem vyrovnávací funkce je probudit pachatelovo svědomí. V tomto kroce si má odsouzený uvědomit hanebnost, nehumánnost a protiprávnost spáchaného trestného činu.

Vina – v tomto kroce je hlavním cílem přijmout odpovědnost za zločin a z něj vyplývající praktické důsledky a povinnosti

---

²PhDr. JAROSLAV HÁLA – Penologie [online] [cit. 6. Března 2010] Dostupný z WWW: <http://penologie.hala.sweb.cz/2.htm> .

Pokání – hlavním cílem je realizovat činy omezující páčání další trestné činnosti, pachatel by neměl pronášet pouze hezké řeči, plané sliby, vzletné fantazie, a to ve dvou rovinách:

- narovnání – zločinem narušených vztahů s obětí, případně pozůstalými (omluva, dlouhodobé zasílání přiměřených finančních částek).
- reintegrace- znamená znovuzačlenění do svobodné společnosti.

1.2.2 REGULATIVNÍ FUNKCE TRESTU

Trest pomáhá usměrňovat trestnou činnost, to znamená udržet ji ve společensky únosných mezích – obdobně hovoříme například o regulaci prostituce. Existují tři způsoby naplňování regulativní funkce trestu:

- izolace: znamená uvěznění, tím zabráníme odsouzenému v páčání další trestné činnosti. Některé státy využívají izolaci pachatele více, jiné naproti tomu méně.
- odstrašení: tato funkce má preventivní charakter. Její primární podstatou je zastrašit pachatele i potencionální od případné trestné činnosti. Forma odstrašení je účinnější u normální populace. V této sociální skupině hraje významný faktor pocit studu, sociální stigmatizace, dále pak riziko ztráty zaměstnání, ale i partnera a bydlení. Naproti tomu je tato funkce méně účinná u psychopatů a sociopatů.
- zacházení: do tohoto pojmu řadíme soubor aktivit, které provádějí vězenští pracovníci. Cílem těchto aktivit je motivovat vězně to znamená poskytnout vězni společensky hodnotné a osobně přitažlivé výzvy ve vztahu k práci na sobě a tím pomáhat zvyšovat jeho šance na opětovnou integraci do většinové společnosti.³

---

3 PhDr. JAROSLAV HÁLA – Penologie [online] [cit. 6. Března 2010] Dostupný z WWW: <http://penologie.hala.sweb.cz/2.htm> .

1.3 TREST SMRTI Z HLEDISKA ZÁKLADNÍCH LIDSKÝCH PRÁV A SVOBOD

Právo na život má každý. Lidský život je hoden ochrany již před narozením. Nikdo nesmí být zbaven života. Trest smrti se nepřipouští. Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, které stanoví zákon.⁴

Trest smrti je právoplatné zbavení života (usmrcení) neboli poprava odsouzeného za trestný čin. Trestu smrti se také říká absolutní trest nebo nejvyšší trest. V dřívějších dobách se trestné činy, za které bylo možno trest smrti uložit nazývaly hrdelními zločiny. Vzhledem k nemožnosti jakékoli nápravy po trestu smrti jde o trest velmi kontroverzní. Trest smrti je útokem na právo každého člověka na život.⁵

1.3.1.1 EVROPSKÁ UNIE NEPOUŽÍVÁ TREST SMRTI Z NĚKOLIKA DŮVODŮ:

- Nebezpečí nenapravitelných justičních omylů
- Neúčinnost (státy USA, které trest smrti používají, nemají nižší počty vražd)
- Křesťanská tradice: páté přikázání – nezabiješ

1.3.1.2 EVROPSKÁ VĚZEŇSKÁ FILOZOFIE POUŽÍVÁ TŘI PRINCIPY:

Prokazovat úctu k základním lidským právům vězně.

Odnětí svobody je nejvyšším dostatečným trestem. Vlastní pobyt ve vězení nemá být trestem navíc.

Umožňovat vězňům zlepšování jejich znalostí, schopností s cílem zvýšit jejich šanci na návrat do společnosti.⁶

1.3.2 OSN VYZÝVÁ K ZASTAVENÍ POPRAV

Globální úsilí o celkové zrušení trestu smrti zaznamenalo v roce 2007 významné vítězství, když Valné shromáždění OSN přijalo přelomovou rezoluci vyzývající k celosvětovému moratoriu na vykonávání poprav.

Proti trestu smrti se v sídle Spojených národů v New Yorku vyslovalo 104 členů OSN, 54 zemí rezoluci nepodpořilo a 25 států se hlasování zdrželo.

---

⁴JANKŮ, M. a kolektiv, *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*, 2. Přepřacované a doplněné vydání Praha, nakladatelství také Praha, beckovy mezioborové učebnice, 2006. 99 s. ISBN- 80-7179-499-6.

⁵WeB PRO OBČANSKOU ŽURNALISTIKU [online] 2009 [cit. 2. února 2010] Dostupný z WWW: <http://odhalení.info/trest-smrti-a15.html>.

⁶ PhDr. JAROSLAV HÁLA – Penologie [online] [cit. 23. března 2010] Dostupný z WWW: <http://penologie.hala.sweb.cz/2.htm>.

133 zemí do dnešního dne zrušilo trest smrti zákonem nebo v praxi. V roce 2006 popravy vykonalo pouze 25 zemí.⁷

Pokudli by se v České republice vedla diskuze o znovu zvedení trestu smrti, bylo by to ovšem zbytečné. Jelikož je Česká republika vázána řadou mezinárodních dohod. Česká republika plně podporuje aktivity Evropské Unie usilující o univerzální zrušení trestu smrti, pravidelně se podílejí na jejich prohlášeních, které vyzývají státy ke zrušení trestu smrti nebo alespoň k zavedení moratoria na jeho výkon jako přestupně k jeho pozdějšímu zrušení.⁸

Česká republika je stranou mezinárodních smluv zakazujících trest smrti a sama trest smrti ve svém zákonodárství zrušila již v roce 1990 zákonem č. 175/1990 SB.⁹

1.4 TREST SMRTI PRO MLADISTVÉ

Mezinárodní úmluvy o lidských právech zakazují popravu kohokoli, kdo byl v době spáchání zločinu mladší než 18 let. Mezinárodní úmluva o občanských a politických právech, Americká úmluva o lidských právech i Úmluva o právech dítěte trest smrti pro nezletilé zcela vylučují. Více než 100 zemí, jejichž právní řád stále pracuje s trestem smrti, vyjímá z působnosti nejvyššího trestu ty, jimž v době spáchání přečinu nedosáhli plnoletost. Malé množství států přesto stále umožňuje popravy nezletilých. V roce 2006 byli v Íránu popraveni téměř 4, v Pákistánu téměř 1 mladiství.

Od roku 1990 došlo k popravě mladistvých podle všech informací v 9 státech: Číně, Demokratické republice Kongo, Íránu, Nigérii, Pákistánu, Saudské Arábii, Súdánu, Jemenu a Spojených států amerických. Čína, Pákistán a Jemen posunuly v poslední době minimální hranici na 18 let. Spojené státy americké a Jemen popravily dohromady více dětí než ostatních sedm států, dokud americký nejvyšší soud v březnu 2005 popravy nezletilých nezakázal.¹⁰

---

7 ZPRÁVY – OSN vyzývá k zastavení poprav [online] 2007 poslední revize 19.12.2007 [cit. 23. Března 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/OSN-vyzyva-k-zastaveni-poprav/>.

8 TREST SMRTI II – Argumenty [online] [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://tisk.juristic.cz/30510/tisk/old>.

9 MINISTERSTVO ZAHRANIČÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY – Podpora celosvětového zrušení trestu smrti [online] [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/podpora_celosvetoveho_zruseni_trestu.html.

10 ZPRÁVY – Ve světě 2006 se zaznamenalo 1596 poprav [online] 2006 poslední revize 7.5.2007 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-ve-svete-2006-zaznamenalo-1591-poprav/>.

2 VÝHODY A NEVÝHODY TRESTU SMRTI

2.1 JUSTIČNÍ OMYL (JUSTIČNÍ VRAŽDY)

Od roku 1973 bylo jen ve Spojených státech z cel smrti propuštěno přibližně 123 vězňů, a to poté co se objevily důkazy, které prokazovaly jejich nevinu. Podle doložených informací v roce 2004 došlo k šesti podobným případům, dvěma v roce 2005 a jednomu v roce 2006.

Rekordmanem se stal stát Florida, který osvobodil celkem 22 vězňů, kteří byli odsouzeni k trestu smrti.

Problém justičních omylů se však nevstahuje jen na Spojené státy americké. V roce 2006 byl v Tanzánii z cely smrti propuštěn Hassan Mohamed Mtepeka, ten byl v roce 2004 odsouzen k nejvyššímu trestu za znásilnění a vraždu své nevlastní dcery. Odvolací soud tehdy rozhodl, že usvědčující důkazy neprokázaly dostatečně jeho vinu a odsouzený byl propuštěn.

Dokud bude existovat trest smrti, bude existovat nebezpečí poprav nevinných.¹¹

2.2 TREST SMRTI JAKO PREVENCE

Vědecké studie nedokázaly najít žádné argumenty podporující názor, že trest smrti působí jako prevence účinněji, než jiné typy trestů. Nejnovější výzkum zaměřený na vztah trestu smrti, počtu spáchaných vražd iniciovaných OSN z roku 1998 a aktualizovaný v roce 2002 uvádí: není vůbec rozumné přistoupit na hypotézu, že trest smrti předchází vraždám výrazně více než například trest doživotního vězení.

Údaje o kriminalitě ze zemí, které od trestu smrti ustoupily, vyvrací i obavu, že zrušení trestu smrti vede k určitému nárůstu trestné činnosti.¹²

2.3 TREST SMRTI A JEHO EKONOMICKÁ STRÁNKA VĚCI

Zastánci trestu smrti tvrdí, že poprava odsouzeného je pro ekonomiku daného státu podstatně výhodnější, než jeho doživotní pobyt ve vězení. Denní náklady na pobyt

---

¹¹ZPRÁVY – Ve světě 2006 se zaznamenalo 1596 poprav [online] 2006 poslední revize 7.5.2007 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-ve-svete-2006-zaznamenalo-1591-poprav/>.

¹²ZPRÁVY – Ve světě 2006 se zaznamenalo 1596 poprav [online] 2006 poslední revize 7.5.2007 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-ve-svete-2006-zaznamenalo-1591-poprav/>.

jednoho vězně ve věznici se podle statistiky Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky pohybují v průměru okolo 872 korun českých.¹³

S tímto argumentem souhlasím, trest smrti je opravdu výhodnější co se týče z hlediska ekonomického, ale na druhou stranu se ve třetí kapitole zmiňují o metodách trestu smrti. Poprava moderními prostředky je také velice nákladná záležitost, někdy může překračovat i náklady na pobyt ve vězení.

Za moderní metody, jimiž je trest smrti vykonáván ve světě se považuje:

- Elektrické křeslo
- Plynová komora
- Smrtící injekce

2.4 PROBLEMATIKA DOŽIVOTNÍHO TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY A PSYCHIKA VĚZŇŮ

Základním smyslem trestu odnětí svobody je izolovat pachatele trestného činu od společnosti a tím tedy chránit společnost. Trest odnětí svobody musí být natolik dlouhý, aby umožnil nápravu pachatele. Moderní vězeňství resp. Výkon trestu je založeno na pozitivním myšlení, životním optimismu a víře ve schopnosti odsouzeného člověka a jeho ochotu spolupracovat na uvědomění si, že jeho život je příliš krátký na to, aby ho strávil ve vězení. Při ukládání a vyměřování trestu je otázkou, jak musí být trest odnětí svobody dlouhý, aby skutečně vedl k faktické nápravě a resocializaci odsouzeného. V této souvislosti je nutno trest odnětí svobody na doživotí považovat za velmi specifický. V České republice byl doživotní trest zaveden v roce 1990, ale nepatří však mezi tresty často ukládané. Lze říci, že v průměru je k tomuto trestu odsouzeno asi okolo dvaceti osob ročně.

Podle dikce zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon může soud trest odnětí svobody na doživotí uložit pouze pachateli, který spáchal trestný čin vraždy podle § 219 odst. 2 trestního zákona, nebo který při trestném činu vlastizrady podle § 91 trestního zákona, trestném činu teroru podle § 93 nebo 93a odst. 3 trestního zákona, obecného ohrožení podle § 179 odst. 3 nebo genocidia podle § 259 trestního zákona zavinil smrt jiného úmyslně. To vše při splnění podmínek, že stupeň nebezpečnosti takového trestného činu pro společnost je mimořádně vysoký vzhledem k zvlášť

---

¹³ ČASOPIS – České vězeňství z roku 2007, časopis, str. 38

zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo zvláště zavrženíhodné pohnutce nebo k zvláště těžkému a těžko napravitelnému následku a že uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti, nebo že není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let.

Trest odnětí svobody na doživotí bývá často charakterizován jako sociální trest smrti či trest smrti na splátky. Trest smrti totiž ničí život najednou, trest odnětí svobody na doživotí tak činí postupně. Aby k tomu nedošlo, a aby odsouzený na doživotí nebyli považováni za deformované objekty, ale aby byli respektováni jako aktivní jedinci schopni využít šanci na podmíněné propuštění po odpykání určité části trestu, na to se zaměřuje celý výkon trestu odnětí svobody. Výkon doživotního trestu odnětí svobody je upraven v rámci zákona č. 169/1999 SB., o výkonu trestu odnětí svobody a vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

Zacházení s doživotně odsouzenými se realizuje na základě resocializačních programů, které stimulují především pracovní aktivitu, potřebu vzdělávání, udržování psychické, zdravotní a tělesné kondice, popřípadě též se zaměřením na duchovní sféru odsouzeného, o kterou se může postarat vězeňský kněz. Těžiště práce s takovými vězni spočívá hlavně v psychiatricko psychologicko terapeutickém působení na odsouzeného jedince tak, aby se nadále rozvíjela jeho osobnost.¹⁴

2.4.1 PENITENCIÁRNÍ PSYCHOHYGIENA

Integrovaný se soubor dobře podložených pravidel, rad a doporučení zaměřených na uchování, případně zlepšení psychického zdraví vězněných osob, které spáchali trestný čin.

2.4.1.1 OSVĚTLENÍ:

- někdy nevyhovuje hygienickým normám: negativní vliv na somatický a psychický stav vězňů > modernizace věznic + větší důraz na údržbu a úklid

2.4.1.2 BAREVNÉ ŘEŠENÍ INTERIÉRŮ:

- „zelené ladění“ před rokem 1990,
- vývoj k uměřené pestrosti barev X v moderní švýcarské Věznici Saxerriet mají spojovací chodby stěny „pouze“ z hladkých šedých betonů.

---

14 SBÍRKA ZÁKONŮ, JUDIKATURY A PRÁVA – Problematika doživotního trestu [online] poslední revize 13.12.2002 [cit. 10. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-doivotniho-trestu-odneti-svobody-20261.html>.

2.4.1.3 HLUK:

- výrazný stresor,
- rekonstrukce věznic za plného provozu,
- věznice často v blízkosti zdrojů hluku,
- přeplněné cely,
- vlastní radiopřijímače na celách,
- X nedostatek vhodných zvukových podnětů.

Možnost osprchování, teplá voda na celách, vhodné umístění WC ...

Teplota, vlhkost, prašnost, cirkulace vzduchu ... cca 90% vězňů silní kuřáci - !?

Citlivé otázky stravování vězňů:

- množství, kvalita a pestrost stravy výrazně ovlivňují „morálku mužstva“,
- X spouštěč hromadných vězeňských nepokojů,
- „spokojený vězeň“ = má dostatek cigaret a kávy, případně čaje.¹⁵

3 Z POHLEDU RŮZNÝCH KULTUR A METODY KTERÉ SE POUŽÍVAJÍ V SOUČASNÉM SVĚTĚ

3.1 METODY TRESTU SMRTI V SOUČASNÉM SVĚTĚ A JEJICH HISTORIE VZNIKU:

3.1.1 ELEKTRICKÉ KŘESLO

Vývoj vědeckých objevů v průmyslu vedl v 19. století logicky k nápadu využít elektrickou energii i k usmrcování osob, což se některým lidem zdálo v souladu s všeobecnou ideou pokroku. První elektrický generátor byl předveden v New Yorku v roce 1882 a již o deset let později a to roku 1890, bylo elektřiny využito jako legálního technického prostředku k výkonu poprav. Elektrické křeslo, jež je mezi nástroji smrti nejdiskutabilnější, a to i mezi přívrženci hrdelního trestu, vzniklo totiž jako důsledek urputného technického a ekonomického zápolení mezi dvěma

---

¹⁵ PhDr. JAROSLAV HÁLA – Penologie [online] [cit. 10. dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://penologie.hala.sweb.cz/2.htm> .

soupeřícími společnostmi, které se náruživě přely o výhody dvou typů proudu vhodných k průmyslovému využití a to střídavého nebo stejnosměrného.

Vše začalo v roce 1882 v New Yorku. Thomas Alva Edison, vynálezce žárovky a fonografu, otevřel v Pearl Street první elektrárnu, jež poskytla světlo celé obchodní a finanční čtvrti města. O čtyři roky později, v březnu roku 1886, zakládá inženýr George Westinghouse, jenž předtím koupil několik patentů týkajících se elektřiny, elektrárenskou společnost. Ta zavedla elektrické osvětlení na celém území města Great Barrington. Tak začal střed dvou technologických koncepcí. Thomas Edison vyráběl a distribuoval stejnosměrný proud a George Westinghouse proud střídavý. Avšak rozdílný přístup se stal zdrojem neutuchající nenávisti a zápasu mezi dvěma nejslavnějšími vynálezci své doby, hodného epického vylíčení. Střídavý proud George Westinghouse si však brzy získal své uznání, protože je lze snáze využívat, a je hlavně levnější než Edisonův stejnosměrný proud. Thomas Edison začal pomalu ztrácet podíl na trhu a mnoho jeho techniků i obchodních zástupců odešlo ke konkurenci. Edison, tlačěn akcionáři své elektrické společnosti, se rozhodl reagovat a zahájil velkou kampaň v tisku s cílem diskreditovat konkurenční střídavý proud tvrzením „že mimořádně nebezpečný. Spolu se svými přívrženci se domníval, že bude-li střídavý proud v myslích veřejnosti spojován s nebezpečím, zajistí si stejnosměrný proud vybavení amerických domácností. Veřejnost však byla znechucena a tak jistý Harold Brown, jenž vynalezl elektrické křeslo fakticky již v roce 1888, napsal na Edisonův popud dlouhý článek do New York Evening Postu a zdůraznil v něm nebezpečí, jaká jsou se střídavým proudem spojena. Obvinil továrníky a průmyslníky, že své finanční zájmy kladou nad bezpečnost uživatelů. George Westinghouse odpověděl rovněž v tisku, že Harold Brown nemá žádnou technickou kvalifikaci opravňující ho k podobným tvrzením a veškerá obvinění svého protivníka odmítl. Harold Brown se spojil otevřeně s Edisonem a využíval jeho laboratoře k řadě pokusů. Podnikl dokonce turné napříč Spojenými státy, při němž organizoval pouťová představení, kdy před širokými diváckými kruhy, v nichž nechyběli místní hodnostáři, obchodníci a žurnalisté, usmrcoval psy, kočky, opice, a dokonce i koně elektřinou. Aby dokázal, že stejnosměrný proud Edisona je lepší než Westinghousův střídavý, předváděl, že zvířata přežijí zasažení stejnosměrným proudem i při napětí 1000 voltů, zatímco u střídavého stačí i méně než 300 voltů, aby je usmrtilo. Na konci turné zorganizoval Harold Brown v Columbiu celonárodní tiskovou konferenci, na kterou pozval nejen novináře z celé země, ale i mnoho odborníků na elektřinu. Před shromážděným davem proudem usmrtil

psa, který vážil 38kg, aby tak, jak se domníval, názorně předvedl nebezpečnost střídavého proudu.

Pak slavnostně prohlásil „Střídavý proud se hodí jen k likvidaci psů, k zabíjení zvířat na jatkách a k popravování zločinců“. Logika Herolda Browna neunikla zákonodárcům státu New York, jehož guvernér právě vytvořil tým pověřený hledat humánnější techniku poprav než pověšení. Několik poprav se zvláště děsivým průběhem vzbudilo znechucení v širokých vrstvách veřejnosti. Kromě toho se také velmi často objevovaly zprávy o nehodách elektrickým proudem, jež měly za následek okamžitou smrt bez viditelného zranění. Už v roce 1881 dala smrt Samuela Smithe v Buffalu ve státě v New York, kterou tisk dlouho přetřásal jako rychlou a bezbolestnou, v některých hlavách vzklíčit nápadu, že by se elektrického proudu dalo možná využít k popravám zločinců. Jen za pět let, mezi rokem 1883 až 1888, došlo k 250 náhodným smrtelným úrazům elektrickým proudem.¹⁶

3.1.1.1 PRVNÍ ELEKTRICKÉ KŘESLO

Thomas Alva Edison, který patřil mezi zastánce zrušení trestu smrti, se však domníval, že svého konkurenta obchodně zničí, když před komisí dosvědčí, že smrt elektrickým proudem je rychlá a bezbolestná. Ovšem jen když se použije Westinghouseova střídavého proudu. Zdálo se tedy, že elektřina může vnést do procesu usmrcování technický pokrok. Edisonova společnost využívající stejnosměrný proud se rozhodla k velkému tahu. Společnost nechala přivést z Thajska šest velkých orangutanů, tedy lidoopů velkých přibližně jako je sám člověk. Poté je nechala zabít střídavým proudem, aby zákonodárce přesvědčila. Pochmurná ceremonie prý zákonodárcům umožnila vstoupit do tzv. „záračného světa elektřiny“. Také lékaři odpovídali na dotazy příznivě a prohlašovali, že smrt elektrickým proudem způsobuje okamžitou smrt zástavou srdce a paralyzováním dýchacího ústrojí. Také nejvyšší soud na popud zákonodárců o celé věci jednal a dospěl k závěru, že smrt elektrickým proudem není v rozporu s osmi dodatky ústavy zakazujícími zabíjet „krutým a nelidským způsobem“. 4. června roku 1889 stát New York legalizoval usmrcení elektrickým proudem a pověřil soudní lékaře státu, aby vyřešili technické detaily. Je zřejmé, že Harold Brown byl ihned

---

¹⁶ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 307-309 s. ISBN: 80-86182-05-03.

vyzván ke spolupráci. Pokračoval v sérii pokusů v Edisonových laboratořích a dospěl k závěru, že k popravám stačí proud 300 voltů po dobu 15 sekund.

První výboj má být maximální, pak bude proud postupně klesat, až se nakonec vrátí k plné intenzitě. Harold Brown rýsoval a konstruoval první elektrické křeslo v historii, přičemž se opíral o dodané zadání. Pomáhal mu dr. George Fell z Bufala. Harold Brown a Thomas Edison se domnívali, že jsou u cíle. Střídavý proud konkurenta Westinghouse vstoupí brzy do podvědomí lidí jako „prou zabiják“, jako „proud jisté smrti“. Georgie Westinghouse zpochybnil před soudem vědeckou hodnotu pokusů a upozornil, že Harold Brown sleduje v Edisonových službách jediný cíl a to, vyděsit veřejnost a přesvědčit ji, že se střídavý proud k využití v domácnosti nehodí. Bez ohledu na spor vydal šéf správy věznic výnos, jímž pověřil Harolda Browna, aby instaloval první elektrické křeslo ve státním vězení v Auburnu. Brown chtěl Westinghouseovo jméno spojit s novým nástrojem smrti. Jak bylo možno očekávat Westinghouse odmítl. Thomas Edison zasáhl ze zákulisí a prostřednictvím nastrčeného obchodníka s elektrospotřebiči z Bostonu se mu kýžené elektrogenerátory podařilo získat u Thomson Houštin Electric. Prvním zločinem vybraným pro „moderní způsob poprav“, jak říká oficiální formulace „zavedením elektrického proudu do těla“, byl Francis Kemmeler. Byl odsouzen k smrti za vraždu sekyrou. Georgie Westinghouse mu platil advokáty a ti se odvolali k Nejvyššímu soudu s tím, že usmrcení elektrickým proudem je proti-ústavní, kruté a nelidské. Byla jmenována komise, před kterou znovu předstoupili Harold Brown a Thomas Editin, aby obhájili svou tezi, že smrt střídavým proudem je rychlá a bezbolestná. Nakonec oba muži prohlásili, že jejich postoj nemá nic společného s finančními zájmy. Advokáti Francise Kemelera byli bezmocní.

6. dubna roku 1890 byl Francis Kemmeler přiveden do popravčí komory věznice v Auburnu. Bylo 6 hodin 30 minut. Byl oholen a téměř nahý, na sobě měl jen spodní prádlo. O několik minut později žádal, aby mu utáhli elektrodu na přilbě na hlavě, protože je příliš volná. Poprava se konala před deseti řadami stupňovitě postavených sedadel a účastnilo se jí asi čtyřicet osob, z toho byla polovina lékařů a fyziků. Obecenstvo, zvědavé i ohromené zároveň, mělo dvacet minut na to, aby se seznámilo s vražedným přístrojem, něž do něho posadili odsouzence. Byla to široká těžká dřevěná židle, za níž byl ovládající panel se třemi velkými pákami. Z panelu vycházely dva silné

kovové vodiče spojené s navlhčenými elektrodami. Odsouzenec¹⁷ přivázali poměrně jednoduše k židli a na hlavu mu nasadili kovovou přilbu tvaru misky. Na přilbu připevnili jednu elektrodu spojenou s vodičem. Elektrodu s uzemněním, dlouhou a plochou, mu dali na záda a připevnili popruhem okolo hrudi. Ještě jedna kontrola, a odsouzenec dostal první výboj 300 voltů trvajících 17 sekund. Kemmeler sebou začal pod proudem prudce škubat a židle, přestože byla těžká, začala nebezpečně poskakovat, takže to vypadalo, že spadne. Úředníci se hned na místě rozhodli, že příště musí být přišroubovaná k podlaze. Kemmeler byl stále živ. Dostal tedy druhý výboj. Jeho tělo zčervenalo. Kůže začalo hořet a šířila silný zápach, pak z ní stoupal okrově zbarvený dým, který brzy zahalil přihlížející. Po třech minutách byl proud přerušen. Dva lékaři oficiálně prohlásili, že odsouzenec netrpěl.

První žena popravená elektrickým křeslem se jmenovala Liz Placková, jež zabila snachu a svého manžela. Popravena byla v roce 1899 ve státě New York. Nejmladší odsouzenec, kteří kdy byli na elektrickém křesle popraveni, jsou George Stinney, popravený za vraždu ve věku 16 let v Jižní Karolíně v roce 1944, a William Francis, popravený v Louisianě ve věku 17 let v roce 1946.

Počínaje první popravou v roce 1890 zaznamenala každá další poprava dlouhé a závažné diskuse mezi odborníky. Jakou má mít použitý proud ideální sílu? Počátečních 1350 voltů se zdálo málo, a proto se použitý proud zvedal až na 2500 voltů. Ampérů se dosahovalo mezi 15 až 20. Dále odborníci řešili zdali je nutné počítat hmotnost odsouzených, velikostí srdce, ale také s odolností těla a s jeho fyziologickými vlastnostmi. Je pravda, že lékaři dnes připouštějí, že každý jedinec snáší proud jinak. Američané na začátku století byli poměrně spokojeni s tím, jaký vědecký a společenský pokrok usmrcení elektrickým proudem představovalo. Vychvalovali je natolik, že několik zemí vyslalo do Spojených států pozorovatele, aby si o věci udělali svůj vlastní názor. Také německý císař poslal v roce 1905 slavného kriminologa Borise Fressdenthala, aby se zúčastnil popravy a mohl se tak vyjádřit, pokud jde o zavedení popravy elektrickým proudem do německého trestního zákoníku. Fressdenthal nebyl tímto způsob nadšen. Jeho závěr byl jednoznačný, nesouhlasil s tím aby Německo

---

¹⁷ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 312 s. ISBN: 80-86182-05-03.

zavedlo usmrcení elektrickým proudem, protože má dosud technické nedostatky. Také královská britská komise dospěla ke stejným závěrům v roce 1950.¹⁸

V roce 1967 se elektrické křeslo legálně používalo v mnoha amerických státech. Dnes jich zbývá jen čtrnáct, ostatní přešli k popravě odsouzeného zastřelením nebo také k smrtící injekci.

Z jiných států používalo elektrické křeslo jen po určitou dobu Filipíny a Taiwan, ty se ale také po určité době vrátily k zastřelení.

Je také pravda, že přímo v průběhu našeho století se nahromadilo nespočet hrozných a svědectví a to neúspěšnost poprav.

Každé elektrické křeslo na Území Spojených států je jedinečné, nesériové dílo vyrobené rukodělně. V některých státech jde o výrobky místních řemeslníků a firem, kteří je zhotovily podle zadávacích podmínek zaslaných státní správou a justičními orgány. V jiných státech křeslo zkonstruovali a vyrobili samotní vězni. To je případ křesla v proslulé floridské věznici Raiford. Vyrobil je v roce 1924 vězeň ze dřeva dubu pokáceného přímo na pozemku věznice. Křeslo často bývá vybaveno řadami stowattových žárovek, které signalizují, že je křeslo v chodu. Na sedačce je položen malý gumový kobereček černé barvy. Z lenu židle vystupují dvě svislé břevna o délce dvaceti pěti centimetrů, mezi něž se opře hlava odsouzeného. Po stranách jsou opěradla pro předloktí. Vepředu je mezi nohama dřevěná trnož tvaru T, k níž má vězeň přivázány kotníky. Ve velké většině případů je vězeň znehybněn sedmi řemeny. Jedním kolem pasu, druhým přes hrud', třetí mu drží hlavu, a po dvou zápěstí a kotníky. Kat zůstává v anonymitě a ovládá křeslo ze samostatné komůrky za křeslem a sálem pro svědky.

3.1.1.2 UMÍSTĚNÍ ELEKTROD

Za „křeslem“ je na její stěně elektrická rozvodná skříň, z níž vycházejí dva spojovací vodiče. Na stejné zdi visí zavěšena za háky velká skříň obsahující potřebné vybavení, a to přilbu s kontaktní destičkou, kamaše a izolační rukavice pro personál.

---

¹⁸ BARRING, L. Trest smrti v dějinách lidstva, Přel. Kurka, Vyd. Naše Vojsko,s.r.o. 2008. 110-111 s. ISBN: 978-80-206-0975-5.

Přilba se dnes vyrábí z tvrdé kůže, ve předu má pásek o rozměrech 10 x 20 cm, kterým se odsouzenci zakrývají oči. Má také podbradník, rovněž z kůže. Vše se připevňuje pod bradou páskem na knoflík. Uvnitř přilby se skrývá tzv. kontaktní destička. Ta je vyrobena z mědi, má vydutý tvar a průměr deset centimetrů, uprostřed je tyčka procházející naskrz kůží přilby, na kterou se připojí první elektroda. Vnitřní strana přilby je vyložena jemnou vrstvou přírodní houby. Ta má zajistit lepší kontakt a zamezit zápachu spáleného masa. Dříve se elektroda dávala odsouzenci přímo na hlavu, to ale vedlo k těžkým popáleninám a šířil se silný puch. Přesto se i dnes svědkové shodují, že exekuci vždy hrozný zápach doprovází. Kontaktní destička a¹⁹ houba jsou ponořeny ve slaném vodním roztoku, aby se zlepšila jejich vodivost. Přilba je dána odsouzenci na hlavu teprve tehdy, když se ho ředitel zeptal, zda nechce učinit nějaké prohlášení. Také „kamaše“ je z kůže. Je obvykle dvacet centimetrů dlouhá a osm široká. Dává se na oholené lýtko odsouzence, když mu ustříhli pod kolena kalhoty. Kamaše je zdvojená velice jemnou kovovou fólií, obvykle olověnou, na níž je připevněna měděná destička, ze které vychází směrem dovnitř tyčinka se závitem a na ni se připojuje druhá elektroda. Smrt odsouzence způsobí proud procházející srdcem a plícemi z kontaktní destičky v masce k elektrodě na lýtku. Nebyli snad právě Američané první, kdo zpochybnil spolehlivost smrti elektrickým proudem? Patrně ano, protože téměř ve všech státech, které jim popravují, platí zákony nařizující provést ohledání těla popraveného ihned po exekuci. Stát New York označil bez falešného studu příčinu takového postupu. Aby byla vyloučena jakákoli možnost, že se dotyčný probere k životu. 23. srpna roku 1991 dostal jistý Derick Peterson v Greensville ve Virginii obvyklou dávku 1725 voltů po dobu 10 sekund a 240 voltů po dobu 90 sekund. Když však odvázáli jeho tělo z křesla, přítomný lékař konstatoval, že mu srdce stále ještě tepe. Celou popravu bylo nutno znovu zopakovat.

3.1.1.3 KDE SE POUŽÍVÁ ELEKTRICKÉ KŘESLO

V roce 1992 se elektrické křeslo jako legální prostředek popravou používalo ve 14 amerických státech: Alabamě, Connecticutě, Floridě, Georgii, Indianě, Kentucky,

---

¹⁹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 315-317 s. ISBN: 80-86182-05-03.

Louisianě, Nebrasce, Ohiu, Pensylvánii, Jižní Karolíně, Tennessee, Vermontu a Virginii. V minulosti se dále používala i přenosná elektrická křesla²⁰ 2. Smrtící injekce

Po „mechanickém“ pokroku, jež vedl ke zrodu gilotiny, po pokroku elektřiny, jež umožnila vynález elektrického křesla, a chemie, jejímž dítětem je plynová komora, byl v roce 1977 učiněn další krok při výzkumu „humánních prostředků usmrcení“, když byla jako legální technika usmrcení zavedena smrtící injekce. Tato takzvaná „pokojná“ smrt, pokládána za rychlou, přitom bezbolestnou a navíc poměrně levnou, vzešla přímo z lůna lékařské vědy a poprvé byla použita ve Spojených státech - státem Texas v roce 1982 a poté i Oklahomou v roce 1983. Poprava injekcí se provádí tak, že odsouzenec dostane intravenózně jednou nebo dvěma injekcemi smrtelnou dávku rychle účinkujících barbiturátů kombinovaných s paralyzujícími chemickými látkami. Poprava je podobná postupu užívanému v nemocnicích při celkové anestézii, avšak vstříkovaná dávka je smrtelná. Je to roztok a obsahuje celkem tři složky: barbituráty, které vedou ke ztrátě vědomí, bromid pankurnia, což je svalové relaxans (způsobuje jejich ochablost), jehož úkolem je paralyzovat bránici a přerušit tak pohyby plic, nakonec obyčejný chlorid sodný, který má přivodit srdeční zástavu. 11. května roku 1977 podepsal guvernér Oklahomy David Boren zákon, jímž se jeho stát stal prvním na světě, který užíval intravenózní injekci drogy jako legální technika popravu.

Ve skutečnosti nevedly k této změně pouze humanitární úvahy. Nemalou roli hrály i ekonomické rozvahy, protože odborníci v tu dobu odhalovali, že náklady na zkonstruování elektrického křesla a uvedení ho do provozu činí 65 000 dolarů, zatímco na postavení plynové komory dokonce čtyřikrát víc. V Oklahomě čekali v tu dobu dva odsouzení na smrt. Injekce skutečně vypadala jako velice hospodárné řešení a byla projevem opravdového úsilí šetřit kapsy daňových poplatníků.

12. května roku 1977 čili dvacet čtyři hodiny po Oklahomě přijal zákon i Texas, v němž bylo stanoveno, že smrtící injekce je oficiální technika popravu. Návrhy na nový postup při usmrcování se objevily v obou státech takřka současně. Sotva se o této otázce začalo v Oklahomě diskutovat, texaský tisk se pro ni přímo nadchl a plnou vahou se za takový krásný příklad postavil. Přes zuřivý odpor liberálů byl příslušný zákon rychle navržen a guvernér Dolph Briscoe jej podepsal. Bylo významné rozhodnutí.

---

²⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998.319-321 s. ISBN: 80-86182-05-03.

V Texasu, kde se do té doby provedlo 361 poprav elektrickým proudem, tehdy čekalo na popravu 59 odsouzců. Ovšem texaský zákon se od oklahomského lišil v několika bodech, z nichž nejdůležitější byla odpověď na otázku, zdali se má smrtící injekce aplikovat najednou, nebo nadvakrát. V Oklahomě se rozhodli popravovat odsouzence dvěma injekcemi. První ho měla pouze uspat, zatímco druhou, smrtící injekci měl dostat, aniž by si to uvědomil. Výsledkem mělo být, že odsouzenec se pohrouží do spánku, ze kterého se už neprobere.²¹

Formulace přijatá v Texasu se opírá o stanovisko právní komise Senátu a

předpokládá usmrcení jedinou injekcí, která obsahuje jak barbituráty, tak i paralyzující chemické látky, které způsobí okamžitou smrt. Okolo složení smrtící tekutiny se ve státě rozpoutala vášnivá diskuse na veřejnosti i mezi odborníky. Původně zákon předpokládal jen jedinou smrtící injekci, bez anestetika. Byl tedy předložen zákonný dodatek, který předpokládal, že k smrtící látce bude přidáno ještě anestetikum. Tento dodatek byl nakonec přijat a federální soud zároveň rozhodl, že popravky ve státě nemohou masová média přenášet. Nebylo by prý vhodné, aby televize přenášela do domácností dlouhou a bolestnou agonii.

Týden po Texasu schválila i Florida, tehdy s 91. odsouzcenci, kteří čekali na smrt, dodatek, podle něhož si sami odsouzcenci mohli vybrat mezi elektrickým křeslem a smrtící injekcí. Postup byl stejný jako v Oklahomě: dvě injekce, první s anestetikem, druhá se smrtícími látkami. Ve skutečnosti však dodatek doprovázel odstavec, který zároveň povoloval jinak nepublikovanou formu exekuce injekcí smrtící drogy přímo do srdce. Dr. Roy Chapman, představitel texaské lékařské komory prohlásil, že jedinou bolest, kterou odsouzenec ucítí je vpich jehly. V dnešní době již zavedlo tuto techniku popravky 19 států, ale řada z nich dává odsouzcům zároveň možnost, aby si vybrali i jiný způsob usmrcení.

Mnoho lidí na celém světě si myslí, že smrtící injekce do žíly je skutečně nepřijatelnější a nehumánnější prostředek jak popravít člověka.

---

²¹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 327-328 s. ISBN: 80-86182-05-03.

Člověk by málem uvěřil, že smrtící injekce, o které se má za to, že zajistí odsouzení smrt bez zbytečného utrpení, se setká s jistým všeobecným souhlasem.²²

Není tomu tak, právě naopak. Využití poznatků lékařství pro usmrcování vyústilo ve skandál.

Ve Velké Británii se v padesátých letech uvažovalo o tom, že smrtící injekce nahradí oběšení. Britská královská komise, která po léta analyzovala techniky usmrcování při popravách, prohlásila, že takové popravy by mohly být velice pravděpodobně prováděny lékaři. Vyjádření však narazilo na energetický a zarytý odpor Britské lékařské asociace. Královská komise její mínění respektovala a doporučila nakonec oběšení jako legální techniku poprav pro celé království.

Bylo však otázkou, zdali se kati měli nazývat spíše lékaři. Smrtící injekce totiž předpokládá více než jakákoli jiná technika poprav aktivní spoluúčast příslušníků lékařského stavu. I když lékaři v mnoha zemích byly nebo stále jsou nuceni účastnit se přímo poprav nebo aspoň nepřímo u smrtícího mechanismu asistovat, přece se jejich úloha obecně vyčerpává tím, že konstatují smrt popraveného.

Jejich úloha se stává spornější, pokud rozhodují, zda je odsouzenec fyzicky zdrav, protože popraven má být v dobrém tělesném stavu. Musíme též připomenout, že ve většině zemí světa, kde se rozsudky smrti vynášejí, je posudek psychiatra rozhodující proto, zda bude takový rozsudek vůbec vysloven. Účast lékařů na výkonu hrdelních trestů je složitá otázka a nemůžeme se jí tu zabývat. Stačí jen, když si řekneme, že zavedení smrtící injekce jako prostředku usmrcení rozpoutalo reakci řady lékařských asociací na celém světě, které se všechny bez výjimky postavili ostře proti účasti lékařů na popravách, ať už by byl jejich průběh jakýkoli. Takže když Oklahoma a pak i Texas jako první státy zavedly smrtící injekci, měli by velice rychle změnit své předpisy, podle nichž by měl injekce vlastně připravovat, podávat či sledovat lékař, ředitel národní Vězeňské služby státu. Prvním odsouzencem v historii, který zemřel po aplikaci smrtící injekce, byl Charlie Brooks, jehož zločinem bylo, že při krádeži ojetého vozu zabil v roce 1976 mechanika.

---

²² BARRING, L. Trest smrti v dějinách lidstva, Přel. Kurka, Vyd. Naše Vojsko, s.r.o. 2008. 68-69 s. ISBN: 978-80-206-0975-5.

Příprava roztoku smrtící injekce vyžaduje určité lékařské znalosti. Dávka závisí na hmotnosti, velikosti a zdraví odsouzeného a také na jeho některých fyzických vlastnostech. Pokud se dávka neodhadne správně, může to mít, než odsouzený zemře, za následek dlouhou, několikahodinovou agonií.

Intravenózní podání jedu se může stát samo relativně složitou záležitostí, a nemůže je provádět každý. Zcela jistě se dostaví problémy, jakmile je odsouzený toxikoman, což se stalo už mnohokrát. Jeho žíly jsou už tak zjizveny, že musí být proveden drobný chirurgický zákrok, aby bylo možno se dostat k nějaké hlubší žíle. Mnoho lékařů se již zamýšlelo nad riziky a nehodami, které jsou se smrtícími injekcemi spojeny. Je totiž evidentní, že tyto popravy nemohou vykonávat příležitostní kati. Může se stát, že se narazí na jedince, na kterého anestetizující barbituráty nepůsobí dost rychle, takže se při plném vědomí začnou dusit, protože mezitím již dochází k paralýze plic. Jiným rizikem je, že sebou odsouzenec při vpichu injekce hází. Jed pak pronikne do cévy nebo do svalové tkáně a způsobí velice silnou bolest. A navíc, jestliže směs není přesně odměřena a namíchána, nebo pokud se podá příliš brzy, může zhoustnout a ucpat žílu, takže smrt bude pomalejší. Ať je tomu jak chce, smrtící injekce není rychlá.

V roce 1984 byla popravena první žena v Severní Karolíně po čtyřiceti letech. Její smrt trvala patnáct minut. Mezi nejmladší odsouzence patřil mladistvý Charles Rumbaugh. K 1. prosinci roku 1991 bylo ve Spojených státech popraveno smrtící injekcí 44 odsouzenců.²³

3.1.2 SMRTÍČÍ INJEKCE

Po „mechanickém“ pokroku, jež vedl ke zrodu gilotiny, po pokroku elektřiny, jež umožnila vynález elektrického křesla, a chemie, jejímž dítětem je plynová komora, byl v roce 1977 učiněn další krok při výzkumu „humánních prostředků usmrcení“, když byla jako legální technika usmrcení zavedena smrtící injekce. Tato takzvaná „pokojná“ smrt, pokládána za rychlou, přitom bezbolestnou a navíc poměrně levnou, vzešla přímo z lůna lékařské vědy a poprvé byla použita ve Spojených státech - státem Texas v roce 1982 a poté i Oklahomou v roce 1983. Poprava injekcí se provádí tak, že odsouzenec dostane intravenózně jednou nebo dvěma injekcemi smrtelnou dávku rychle účinkujících barbiturátů kombinovaných s paralyzujícími chemickými látkami. Poprava

---

²³ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 330-331 s. ISBN: 80-86182-05-03.

je podobná postupu užívanému v nemocnicích při celkové anestézii, avšak vstříkovaná dávka je smrtelná. Je to roztok a obsahuje celkem tři složky: barbituráty, které vedou ke ztrátě vědomí, bromid pankurnia, což je svalové relaxans (způsobuje jejich ochablost), jehož úkolem je paralyzovat bránici a přerušit tak pohyby plic, nakonec obyčejný chlorid sodný, který má přivodit srdeční zástavu. 11. května roku 1977 podepsal guvernér Oklahomy David Boren zákon, jímž se jeho stát stal prvním na světě, který užíval intravenózní injekci drogy jako legální technika popravu.

Ve skutečnosti nevedly k této změně pouze humanitární úvahy. Nemalou roli hrály i ekonomické rozvahy, protože odborníci v tu dobu odhalovali, že náklady na zkonstruování elektrického křesla a uvedení ho do provozu činí 65 000 dolarů, zatímco na postavení plynové komory dokonce čtyřikrát víc. V Oklahomě čekali v tu dobu dva odsouzení na smrt. Injekce skutečně vypadala jako velice hospodárné řešení a byla projevem opravdového úsilí šetřit kapsy daňových poplatníků.

12. května roku 1977 čili dvacet čtyři hodiny po Oklahomě přijal zákon i Texas, v němž bylo stanoveno, že smrtící injekce je oficiální technika popravu. Návrhy na nový postup při usmrcování se objevily v obou státech takřka současně. Sotva se o této otázce začalo v Oklahomě diskutovat, texaský tisk se pro ni přímo nadchl a plnou vahou se za takový krásný příklad postavil. Přes zuřivý odpor liberálů byl příslušný zákon rychle navržen a guvernér Dolph Briscoe jej podepsal. Bylo významné rozhodnutí. V Texasu, kde se do té doby provedlo 361 poprav elektrickým proudem, tehdy čekalo na popravu 59 odsouzenců. Ovšem texaský zákon se od oklahomského lišil v několika bodech, z nichž nejdůležitější byla odpověď na otázku, zdali se má smrtící injekce aplikovat najednou, nebo nadvakrát. V Oklahomě se rozhodli popravovat odsouzenec dvěma injekcemi. První ho měla pouze uspat, zatímco druhou, smrtící injekci měl dostat, aniž by si to uvědomil. Výsledkem mělo být, že odsouzenec se uloží do spánku, ze kterého se už neprobere.²⁴

Formulace přijatá v Texasu se opírá o stanovisko právní komise Senátu a

---

²⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 327-328 s. ISBN: 80-86182-05-03.

předpokládá usmrcení jedinou injekcí, která obsahuje jak barbituráty, tak i paralyzující chemické látky, které způsobí okamžitou smrt. Okolo složení smrtící tekutiny se ve státě rozpoutala vášnivá diskuse na veřejnosti i mezi odborníky. Původně zákon předpokládal jen jedinou smrtící injekci, bez anestetika. Byl tedy předložen zákonný dodatek, který předpokládal, že k smrtící látce bude přidáno ještě anestetikum. Tento dodatek byl nakonec přijat a federální soud zároveň rozhodl, že popravy ve státě nemohou masová média přenášet. Nebylo by prý vhodné, aby televize přenášela do domácností dlouhou a bolestnou agonii.

Týden po Texasu schválila i Florida, tehdy s 91. odsouzcenci, kteří čekali na smrt, dodatek, podle něhož si sami odsouzcenci mohli vybrat mezi elektrickým křeslem a smrtící injekcí. Postup byl stejný jako v Oklahomě: dvě injekce, první s anestetikem, druhá se smrtícími látkami. Ve skutečnosti však dodatek doprovázel odstavec, který zároveň povoloval jinak nepublikovanou formu exekuce injekcí smrtící drogy přímo do srdce. Dr. Roy Chapman, představitel texaské lékařské komory prohlásil, že jedinou bolest, kterou odsouzenec ucítí je vpich jehly. V dnešní době již zavedlo tuto techniku popravy 19 států, ale řada z nich dává odsouzcencům zároveň možnost, aby si vybrali i jiný způsob usmrcení.

Mnoho lidí na celém světě si myslí, že smrtící injekce do žíly je skutečně nepřijatelnější a nehumánnější prostředek jak popravít člověka.

Člověk by málem uvěřil, že smrtící injekce, o které se má za to, že zajistí odsouzcenci smrt bez zbytečného utrpení.²⁵

Není tomu tak, právě naopak. Využití poznatků lékařství pro usmrcování vyústilo ve skandál.

Ve Velké Británii se v padesátých letech uvažovalo o tom, že smrtící injekce nahradí oběšení. Britská královská komise, která po léta analyzovala techniky usmrcování při popravách, prohlásila, že takové popravy by mohly být velice pravděpodobně prováděny lékaři. Vyjádření však narazilo na energetický a zarytý odpor

---

²⁵ BARRING, L. Trest smrti v dějinách lidstva, Přel. Kurka, Vyd. Naše Vojsko,s.r.o. 2008. 130-131 s. ISBN: 978-80-206-0975-5.

Britské lékařské asociace. Královská komise její mínění respektovala a doporučila nakonec oběšení jako legální techniku popravu pro celé království.

Bylo však otázkou, zdali se kati měli nazývat spíše lékaři. Smrtící injekce totiž předpokládá více než jakákoli jiná technika popravu aktivní spoluúčast příslušníků lékařského stavu. I když lékaři v mnoha zemích byly nebo stále jsou nuceni účastnit se přímo poprav nebo aspoň nepřímo u smrtícího mechanismu asistovat, přece se jejich úloha obecně vyčerpává tím, že konstatují smrt popraveného.

Jejich úloha se stává spornější, pokud rozhodují, zda je odsouzenec fyzicky zdrav, protože popraven má být v dobrém tělesném stavu. Musíme též připomenout, že ve většině zemí světa, kde se rozsudky smrti vynášejí, je posudek psychiatra rozhodující proto, zda bude takový rozsudek vůbec vysloven. Účast lékařů na výkonu hrdelních trestů je složitá otázka a nemůžeme se jí tu zabývat. Stačí jen, když si řekneme, že zavedení smrtící injekce jako prostředku usmrcení rozpoutalo reakci řady lékařských asociací na celém světě, které se všechny bez výjimky postavili ostře proti účasti lékařů na popravách, ať už by byl jejich průběh jakýkoli. Takže když Oklahoma a pak i Texas jako první státy zavedly smrtící injekci, měli by velice rychle změnit své předpisy, podle nichž by měl injekce vlastně připravovat, podávat či sledovat lékař, ředitel národní Vězeňské služby státu. Prvním odsouzencem v historii, který zemřel po aplikaci smrtící injekce, byl Charlie Brooks, jehož zločinem bylo, že při krádeži ojetého vozu zabil v roce 1976 mechanika.

Příprava roztoku smrtící injekce vyžaduje určité lékařské znalosti. Dávka závisí na hmotnosti, velikosti a zdraví odsouzeného a také na jeho některých fyzických vlastnostech. Pokud se dávka neodhadne správně, může to mít, než odsouzený zemře, za následek dlouhou, několikahodinovou agonií.

Intravenózní podání jedu se může stát samo relativně složitou záležitostí, a nemůže je provádět každý. Zcela jistě se dostaví problémy, jakmile je odsouzený toxikoman, což se stalo už mnohokrát. Jeho žíly jsou už tak zjizveny, že musí být proveden drobný chirurgický zákrok, aby bylo možno se dostat k nějaké hlubší žíle. Mnoho lékařů se již zamýšlelo nad riziky a nehodami, které jsou se smrtími injekcemi spojeny. Je totiž evidentní, že tyto popravu nemohou vykonávat příležitostní kati. Může se stát, že se narazí na jedince, na kterého anestetizující barbituráty nepůsobí dost rychle, takže se při plném vědomí začnou dusit, protože mezitím již dochází k paralýze

plic. Jiným rizikem je, že sebou odsouzenec při vpichu injekce hází. Jed pak pronikne do cévy nebo do svalové tkáně a způsobí velice silnou bolest. A navíc, jestliže směs není přesně odměřena a namíchána, nebo pokud se podá příliš brzy, může zhoustnout a ucpat žílu, takže smrt bude pomalejší. Ať je tomu jak chce, smrtící injekce není rychlá.

V roce 1984 byla popravena první žena v Severní Karolíně po čtyřiceti letech. Její smrt trvala patnáct minut. Mezi nejmladší odsouzence patřil mladistvý Charles Rumbaugh. K 1. prosinci roku 1991 bylo ve Spojených státech popraveno smrtící injekcí téměř 44 odsouzenců.²⁶

3.1.3 PLYNOVÁ KOMORA

Třicet čtyři let po prvních experimentech s usmrcením člověka elektrickým křeslem se Američané nechali znovu inspirovat duchem pokroku a zdokonalili umění usmrctvat tím, že do svého trestního arzenálu zavedli popravu udušením tedy v praktickém provedení plynovou komoru. Také v tomto případě šlo o spolupráci lékařských věd a techniky. Myšlenka se zrodila z pokusů prováděných s bojovnými plyny a jejich použitím za první světové války a z účinků chemických jedů na člověka. Princip takové popravu je prostý. Odsouzenec je umístěn do neprodyšně uzavřeného prostoru a přinucen dýchat smrtelně jedovaté výpary. Po řadě pokusů byl vybrán plynný kyanid. Ze všech známých těkavých jedů má totiž největší účinnost. Plyn se uvolňuje, přijdou-li do kontaktu tabletky nebo kuličky kyanidu draselného s kyselinou sírovou, a patří do kategorie dusivých nebo též buněčných plynů.

Jinak řečeno paralyzuje činnost dýchacích enzymů, které zajišťují přenos kyslíku z krve do tělesných buněk. Jakmile buňky nemají kyslík, začínají ihned odumírat. Dostaví se křeče. Svaly se stahují. Mozková centra jsou jedno po druhém vyřazována z činnosti a mozková smrt obvykle přechází v srdeční zástavu.

---

²⁶ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 330-331 s. ISBN: 80-86182-05-03.

Prvním udušeným v historii soudnictví byl americký Číňan John Gee, který byl popravený v Nevadě, a to 8. února roku 1924 za vraždu. Od té doby postihl trest smrti plynovou komorou stovky dalších lidí.

Plynová komora, většinou natřená na zeleno, je ocelová kabina osmiúhelníkového tvaru s kopulí, do níž se vchází oválnými dveřmi, jež se neprodyšně uzavírají. Uvnitř se nacházejí dvě sedadla, protože většina plynových komor byla konstruována tak, aby v nich mohli být popraveni dva odsouzení najednou.²⁷

Ve stěnách plynové komory jsou široké prosklené otvory, které umožňují vnějším pozorovatelům (bývá jich třicet až šedesát, a to úředníků, novinářů apod.) sledovat co přesně se děje uvnitř. To je důvodem, proč se plynovým komorám začalo říkat „akvárium“. Tato podobnost je ještě více zářející, když se v okamžiku smrti vnitřek komory ozáří ostrým světlem. I když si většina lidí myslí opak, je poprava udušením poměrně složitá. Návod k použití plynové komory má více než dvacet stran a obsahuje desítky doporučení jen pro technické uspořádání. Je to jakýsi průvodce, který kromě technických doporučení obsahuje i zkušenosti nashromážděné při předešlých popravách a pokrývá tak téměř všechny aspekty popravy pomocí plynu. Postup, pomineme-li několik vzájemně si blízkých variant, je ve všech státech, které plynovou komoru používají, prakticky stejný. I když to zní paradoxně, největší starostí ředitele věznice je udržet kandidáta trestu smrti naživu až do exekuce. To znamená zabránit mu někdy v častých pokusech o sebevraždu, zvláště když si ostatní spoluvězni dávají tu práci a ponoukají ho k ní. Aby podobnému pokušení nepodléhal, je odsouzenec na poslední tři až čtyři týdny před popravou umístěn ve zvláštním oddělení věznice, kterému se přezdívá „chodba smrti“. Tam je sledován čtyřicet hodin denně. Smí kouřit, číst a má i právo se dívat na televizi mimo svou celu. Z programů má povoleny filmy, náboženské a výchovné programy a zprávy o počasí. Asi týden před popravou mu ředitel věznice vysvětlí její průběh a zeptá se ho, jak chce naložit po popravě s osobními věcmi. V některých státech si může odsouzenec vzít, pokud si to přeje, do plynové komory svůj vlastní oděv. V jiných si musí povinně obléci oděv přidělený vězeňskou správou, tedy bílou košili a modré kalhoty. Tyto barvy byly zvoleny proto, aby bylo odsouzenec mezi zelenými výpary smrtícího plynu skrze orosená okna komory lépe vidět. Odsouzenec musí mít vždy bosé nohy a nesmí mít na sobě prádlo. Ředitel

---

²⁷ BARRING, L. Trest smrti v dějinách lidstva, Přel. Kurka, Vyd. Naše Vojsko,s.r.o. 2008. 133 s. ISBN: 978-80-206-0975-5.

věznice dále čekatele na smrt informuje o tom, že má podle zákona právo přizvat k popravě určitý počet osob a to většinou pět až deset osob. Sdělí mu rovněž, že může učinit prohlášení před novináři, což je věc v jiných zemích světa zcela nemyslitelná. Před odchodem se ho ještě ředitel věznice zeptá, jaké menu by mu mělo obsahovat jeho poslední jídlo. Noční mûrou správy věznic je bezpochyby technická porucha. Vězeňský personál již několik hodin před popravou ověřuje, zda fungují páky uvolňující kyanid, ventily, přichytky popruhů, ale také se často kontroluje jaké je těsnění oken a dveří.²⁸

Někdy je také dáována kolem oken nová izolace. V Missouri například provede vězeňská správa před popravou až šest generálních zkoušek.

Poprava však není zcela jistá, ani když už odsouzenec sedí na křesle v komoře. U plynové komory stojí ředitel věznice připraven u nástěnného telefonu a čeká na zavolání guvernéra, který může popravu zrušit až do poslední sekundy. Pokud tedy kat už nezatáhl za páčku, dá se poprava zastavit. Na rozdíl od elektrického křesla, kde všechny spoje a obvody zajišťuje elektrikář, a kat jen pustí do křesla proud, u popravu udušením odpovídá i za technickou stránku popravu. Průběh plynové komory není až zas tak lehký. Strážci odsouzeného posadí na jedno z obou křesel a pevně ho k němu připoutají. Dva řemeny přichytí nohy, dva paže, jeden vede kolem pasu, jeden okolo hrudi a poslední přidrží hlavu k navařenému opěradlu. Odsouzenec se nemůže prakticky vůbec pohnout, hýbat může jen očima, prsty a lícními svaly. Lékař přesně zjistí, kde je srdeční hrot, a připevní mu na hrud' stetoskop napojený na zesilovač a sluchátka venku před celou. Lékař tak bude moci pozorně sledovat celý průběh popravu, neboť jeho úkolem je prohlásit odsouzenec oficiálně za mrtvého. Ředitel věznice odsouzenec naposledy připomene, že nesmí zapomenout zhluboka dýchat, jakmile se objeví první toxické výpary. Dá mu pak také hlavou znamení, že nevhodnější okamžik už nadešel. Udušení plynem je totiž technika popravu, která od odsouzenec vyžaduje, aby aktivně spolupracoval. Tento smrtící proces trvá nanejvýš dvě minuty. Pokud o zemřelého nemá zájem rodina, je popravený obvykle pohřben na vězeňském hřbitově pod číslem. Jeho identifikace již není možná. Dnes užívá plynové komory stále ještě sedm státu.

---

²⁸ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 299-301 s. ISBN: 80-86182-05-03.

V roce 1992 byly plynové komory užívány legálně v těchto státech americké Unie: Arizoně, Coloradu, Kalifornii, Marylandu, Mississippi, Missouri, Severní Karolíně. Některé z těchto států dávají odsouzcencům možnost zvolit si jinou techniku poprav. Zejména smrtící injekci.

Pokud se ale ohlédneme na různé kultury, zjistíme, že v dnešním světě se nepoužívají jako smrtící prostředek pouze elektrické křeslo, smrtící injekce a plynová komora, ale také způsobem zastřelením, ukamenováním, pověšením, ukřižováním a stětím. Je pravda, že tyto způsoby trestu smrti se používají spíše v Arabských zemích a Asii. V Evropě se s trestem smrti již nesetkáváme. V České republice byl trest smrti zrušen za všechny zločiny roku 1990. Poprava probíhala pověšením, ale v případě výjimečného stavu i zastřelením.²⁹

3.1.4 ZASTŘELENI

Sotva se objevily střelné zbraně, objevila se s nimi i nová technika poprav. Nejprve se popravovalo arkebuzami, nemotornými střelnými zbraněmi období renesance, které musely být opřeny o přenosnou trojnožku. Střílelo se z nich olověnými kulkami těžkými několik gramů. Jakmile se objevily trochu lehčí zbraně, muškety, užívaly se k popravám i ty. Popravy mušketami zachytily rytiny Jacquesa Callota ze 17. století. Mnoha historiků se domnívá, že arkebuzy a muškety jen nahradily starší popravčí nástroj, kterým byl luk a šípy. Účinnost prvních poprav střelnými zbraněmi byla dosti pochybná, protože nebyly příliš přesné. Až do začátku 19. století zjišťujeme, že se exekuce musely často opakovat, protože první salva odsouzenec pouze zranila, i když popravčí čtyři bývaly opravdu početné, až padesát lidí. Zpočátku byla smrt vyhrazena vojákům a civilisté se z ní mohli těšit jen výjimečně. Byl to vznešený způsob smrti, zatímco ponižujícím způsobem poprav zůstalo věšení. I S postupem času se střílení uchovalo zčásti svou okázalost a v mnoha zemích se v duchu vojenského kastovnictví stalo součástí vojenských zákoníků. V některých zemích se kromě něj udrželo zároveň i věšení. Měli tedy na výběr dvě techniky poprav, a konkrétní se určovala podle toho, jakému pohrdání byl odsouzenec vystaven neboli jaké karikované účtě se těšil. Stačí si připomenout, že po skončení norimberského procesu nebyli nacističtí váleční zločinci zastřeleni, ale pověšeni katem americké armády.

---

²⁹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 304-305 s. ISBN: 80-86182-05-03.

V současné době je trest smrti zastřelením obsažen v civilních i vojenských trestních zákonících za trestné činy obecné povahy v osmdesáti šesti státech a územích ze dvou set, kde trest smrti dosud platí. Jsou národy, které dokonce opustily původní techniky poprav, byť zděděné po předcích, a nahradily je zastřelením. Některé země rozlišují mezi vojáky a civilisty a zatímco zastřelení vyhražují prvních z nich, pro civilisty mají předepsanou jinou techniku poprav.³⁰

Z osmnácti zemí, kde byl trest smrti zrušen pro obecné kriminální delikty v době míru, kde však zůstal zachován pro zločiny spáchané za výjimečného stavu a zvláště pak v době války, deset z nich počítá se střelením vojáků i civilistů. A pak tu je skupina zemí, kde se trest smrti zastřelením vztahuje na všechny rozsudky smrti vynesené nad civilisty i vojáky. Většinou jde o výroky výjimečných soudů, vojenských, civilních či náboženských. Ať už se zastřelení řídí jakýmkoli předpisy, smrt v takovém případě nastává působením jednoho nebo kombinací několika faktorů: zasažení životně důležitého orgánu, například srdce, zasažení centrálního nervového systému, vykrvácení. Předpokladem úspěšné exekuce zastřelením je splnění dvou požadavků: přesný výstřel a snadný cíl. Aby se výstřel neminul s cílem, bývá to zabezpečeno tím, že střelí popravčí četa, tedy větší počet míří na jediný cíl. Zatímco počátkem 19. století tvořilo popravčí četou až padesát osob, dnes je to deset až patnáct mužů, tento počet se pokládá vzhledem k neustálému zdokonalování střelných zbraní za dostatečný. Popravčí četa dostává obvykle rozkaz mířit na srdce, poněvadž trup je snazší cíl než hlava. Aby byl splněn druhý bod a míření bylo snadné, bývá odsouzenec znehybněn, obvykle je připoután ke kůlu. Přesto se vyskytují i popravky, kde odsouzenec znehybněn není. Popravčí četa se spokojí s tím, že ho postaví před zeď, před strom, před násep nebo na kraj příkopu. Mívá však svázané ruce, někdy před sebou, jindy zas za zády.

Právní státy, v jejichž trestním zákoníku dosud zastřelení figuruje, používají přesně vymezený ceremoniál, který nenechává žádný prostor pro improvizaci. Americký vojenský zákoník například žádá, aby byl odsouzenec postaven zády ke zdi. Musí být přivázan tak, aby po salvě nespádl čelem dopředu. Pokud na něj před popravou přijdou mdloby, je nařízeno přivázat ho řemeny k prknu. Na hlavě musí mít

---

³⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdebního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 281-282s. ISBN: 80-86182-05-03.

povinně kápi černé barvy, kápě musí být dostatečně silná a musí krýt i krk. Popravčí četa nesmí stát dál než dvacet kroků od odsouzence. Vojáci dostanou zbraně už nabitě, z toho jednu slepými náboji, a musejí mířit na srdce. Pokud není odsouzenec zraněn smrtelně hned první salvou, střílí se znovu, a to tak dlouho, dokud nenastane smrt. S ránou z milosti toto nařízení nepočítá. Popravčí četa má dvanáct mužů, povolanců či vojáků z povolání, které vybírá velitel posádky, kde se poprava koná. Popravčí četa se skládá ze čtyř seržantů, čtyř desátníků a čtyř vojínů, přičemž se při výběru začíná služebně nejstaršími. Popravčí četa je vyzbrojena vojenskými puškami, jaké má v tu dobu armáda ve výzbroji.

Za poslední dvě staletí se střílení odsouzců stalo technikou poprav, která je rozšířená po celém světě. Všechny politické bouře, revoluce, vzpoury, převraty, ať už kdekoli na světě, doprovázely popravy zastřelením. Úspěšnost této techniky poprav je dána tím, že nevyžaduje žádné složité zařízení. Stačí zbraň za pasem či na rameni, zeď či strom a rychle vybraná oběť. Přesně tak totiž probíhají často hromadné a svévolné popravy. Vojenské, výjimečné, revoluční i náboženské soudy tak mají možnost vynášet rozsudky smrti a hned je také realizovat. Asi čtyřicet zemí má podobná ustanovení ve svém zákonodárství a navíc jsou každý rok zastřeleny tisíce osob v důsledku mimosoudního řízení.³¹

3.1.5 UKAMENOVÁNÍ

Ukamenování je trest pocházející ještě z předbiblických časů vyhrazený zejména svatokrádežníkům. Podstatou exekuce je usmrcení viníka házením kamenů a setkáváme se s ním téměř všude, a to zejména v rané fázi vývoje daných společností. U řady orientálních národů to byl řádný trest za zradu a jednání proti obecnému zájmu. V archaickém Řecku se kamenování vyskytovalo často. V klasické době bylo již méně obvyklé, ale stále si uchovávalo charakter kolektivní msty. Říká se, že obyvatelé Esseny byli všichni ukamenováni, protože z návodu Říma otrávil vojevůdce Filopoimena. Stojí ještě za poznámku, že šlo rovněž o zákonný trest u Makedoňanů. V Římě se s ukamenováním setkáváme výjimečně, i když se dochovaly zprávy o ukamenování vzbouřenců o tom, že k němu odsuzovaly vojenské soudy. Zato u starých Hebrejců bylo ukamenování skutečně institucionalizováno. Leviticus a Deuteronomium vypočítávají

---

³¹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 284-285 s. ISBN: 80-86182-05-03.

celou řadu deliktů, za které se odsuzovalo ukamenováním. Také je fakt, že trestu se užívalo dlouho. Trestalo se jím porušení sabatu, cizoložství manželky, nevěra snoubenky, braní jména Božího nadarmo, obětování cizím bohům, vzpoura zbloudilého syna proti vlastním rodičům, ale i to, když si někdo vzal vlastní sestru, dceru svého otce nebo matky. Ukamenování tvořilo ještě v 16. století součást švédského trestního zákoníku.³²

Trest byl pokládán za potupný a byl vyhrazen zejména ženám za delikty, za které byli muži lámáni kolem. Výkon exekuce se lišil podle závažnosti deliktu. Když šlo o ztížené potrestání, provinilé ženě oholili hlavu, natřeli ji smůlou a polepili peřím. Odsouzená pak byla nucena běžet uličkou mužů, kteří na ni házeli kameny. Kdysi bylo ukamenování rozšířeno téměř ve všech muslimských zemích, zejména pak ve východním Středomoří. Z 15. a 16. století máme dochovanu řadu vyobrazení, na nichž Muhammadovi učedníci kamenují křesťanské mnichy. I když korán o ukamenování přímo nehovoří, implicitně je povoluje jedna súra, podle níž zákony starých proroků, pokud je korán nezrušil, platí i nadále. Ve skutečnosti však ukamenování nebylo v islámském světě nijak zvlášť časté. Delikty, kde by se mohlo uplatnit, bylo obtížné dokázat, neboť podle jiné súry musejí být dosvědčeny čtyřmi očitými svědky. V současné době je ukamenování uzákoněno v sedmi muslimských zemích jako trest smrti za cizoložství a za sexuální delikty, jako je sodomie, homosexualita a znásilnění, což jsou delikty, které jsou podle islámského práva šariíji namířeny proti Alláhovi. Islámské právo platí již dávno v Saúdské Arábii, ve Sjediněných arabských emirátech a v Jemenu, teprve v roce 1979 bylo zavedeno v Íránu, v roce 1980 v Mauretánii, v roce 1981 v Pákistánu a v roce 1983 v Súdánu. Soudy všech těchto zemích rozsudky ukamenováním vynášejí. Za pouhé dva roky bylo například v Íránu ukamenováno více než šest set žen. Před několika lety bylo v Saúdské Arábii ukamenováno několik mužů, protože znásilnily ženu během ramadánu.

Poprava ukamenováním se odehrávalo podle přesných pravidel, jež všechna sledovala jeden cíl, a to zabránit odsouzení v možném útěku. V některých případech se odsouzenec mohl hýbat, byl však zavřen v ohradě. Jindy byl přivázán ke kůlu či ke kříži. Někdy byl také zahrabán až po krk v zemi. Dnes se hlava odsouzence zakrývá

---

³² MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel. Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 185-186 s. ISBN: 80-86182-05-03.

BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*, Přel. Kurka, Vyd. Naše Vojsko, s.r.o. 2008. 23-25 s. ISBN: 978-80-206-0975-5.

kápí. I když si taková exekuce uchovávala legální charakter, její zvláštností bylo, že výkon trestu nebyl odkázán na katy či vojáky, ale provádět ho mohli příbuzní odsouzeného, ale také přátelé a přihlížející veřejnost.

Ukamenování si dodnes uchovalo povahu vyobcování ze společnosti i náboženské obce, jež předchází k vlastnímu usmrcení. Každý účastník uchopí kámen a hodí ho, své konání opakuje dokud se odsouzený hýbe. Na mrtvého odsouzenec se pak většinou naháží všechny kameny, které nebyly použity přímo ke ukamenování. Odsouzenec většinou umíral velice rychle, protože kameny, které na něj dopadaly, leckdy vážily i několik kilogramů. Ale někdy mohl také člověk dostat několik úderů, a přece neztratil vědomí. V takovém případě pak smrt trvala mučivě dlouho. Tělo bylo rozbito, kosti zlámány, a smrt většinou nastala až poražením lebky a zasažením mozku. Kameny, které používají k ukamenování nesmějí být příliš velké, aby obžalovaného již jeden nebo dva kameny hned neusmrtili, ale také nesmějí být příliš malé. Aby ve velikosti kamenů nedocházelo k omylům, obstarává je vláda a dává je Trest byl pokládán za potupný a byl vyhrazen zejména ženám za delikty, za které byli muži lámáni kolem. Výkon exekuce se lišil podle závažnosti deliktu. Když šlo o ztížené potrestání, provinilé ženě oholili hlavu, natřeli ji smůlou a polepili peřím. Odsouzená pak byla nucena běžet uličkou mužů, kteří na ni házeli kameny. Kdysi bylo ukamenování rozšířeno téměř ve všech muslimských zemích, zejména pak ve východním Středomoří. Z 15. a 16. století máme dochovanu řadu vyobrazení, na nichž Muhammadovi učedníci kamenují křesťanské mnichy. I když korán o ukamenování přímo nehovoří, implicitně je povoluje jedna súra, podle níž zákony starých proroků, pokud je korán nezrušil, platí i nadále. Ve skutečnosti však ukamenování nebylo v islámském světě nijak zvlášť časté. Delikty, kde by se mohlo uplatnit, bylo obtížné dokázat, neboť podle jiné súry musejí být dosvědčeny čtyřmi očitými svědky. V současné době je ukamenování uzákoněno v sedmi muslimských zemích jako trest smrti za cizoložství a za sexuální delikty, jako je sodomie, homosexualita a znásilnění, což jsou delikty, které jsou podle islámského práva šaríji namířeny proti Alláhovi. Islámské právo platí již dávno v Saúdské Arábii, ve Sjediněných arabských emirátech a v Jemenu, teprve v roce 1979 bylo zavedeno v Íránu, v roce 1980 v Mauretánii, v roce 1981 v Pákistánu a v roce 1983 v Súdánu. Soudy všech těchto zemích rozsudky ukamenováním vynášejí. Za pouhé dva roky bylo například v Íránu ukamenováno více než šest set žen. Před několika lety bylo v Saúdské Arábii ukamenováno několik mužů, protože znásilnily ženu během ramadánu.

Poprava ukamenováním se odehrávalo podle přesných pravidel, jež všechna sledovala jeden cíl, a to zabránit odsouzení v možném útěku. V některých případech se odsouzenec mohl hýbat, byl však zavřen v ohradě. Jindy byl přivázán ke kůlu či ke kříži. Někdy byl také zahrabán až po krk v zemi. Dnes se hlava odsouzence zakrývá kápí. I když si taková exekuce uchovávala legální charakter, její zvláštností bylo, že výkon trestu nebyl odkázán na katy či vojáky, ale provádět ho mohli příbuzní odsouzeného, ale také přátelé a přihlížející veřejnost.

Ukamenování si dodnes uchovalo povahu vyobcování ze společnosti i náboženské obce, jež předchází k vlastnímu usmrcení. Každý účastník uchopí kámen a hodí ho, své konání opakuje dokud se odsouzený hýbe. Na mrtvého odsouzence se pak většinou naházejí všechny kameny, které nebyly použity přímo ke ukamenování. Odsouzenec většinou umíral velice rychle, protože kameny, které na něj dopadaly, leckdy vážily i několik kilogramů. Ale někdy mohl také člověk dostat několik úderů, a přece neztratil vědomí. V takovém případě pak smrt trvala mučivě dlouho. Tělo bylo rozbito, kosti zlámány, a smrt většinou nastala až poražením lebky a zasažením mozku. Kameny, které používají k ukamenování nesmějí být příliš velké, aby obžalovaného již jeden nebo dva kameny hned neusmrtili, ale také nesmějí být příliš malé. Aby ve velikosti kamenů nedocházelo k omylům, kameny procházejí kontrolou vládními úředníky a jsou shromažďovány přímo na místo poprav.³³

3.1.6 POVĚŠENÍ

Věšení se používalo jako hrdelní trest po celou historii lidstva. Vedle stětí a upálení to byl u starých civilizací nejrozšířenější způsob poprav a setkáváme se s ním téměř u všech národů. V České Republice byl tento způsob poprav používán, než byl trest smrti zrušen. Ještě dnes se poprav oběšením užívá ve více než osmdesáti zemích světa. Musíme uznat, že čistě technicky vzato má oběšení výhodu ve své jednoduchosti, úspornosti a snadnosti. To je bezpochyby také důvod, proč ho použije jeden kandidát sebevraždy ze dvou. Vždyť uvázat stahující se smyčku není nic těžkého a lze ji připevnit takřka kdekoli. A podobně jako u zastřelení umožňuje i oběšení provádět hromadné exekuce. Již ze 17. století nám Jacques Callot zanechal rutinu znázorňující jednu z hromadných poprav, k nimž došlo za třicetileté války. Na větvích rozložitého dubu bylo najednou šedesát vzbouřených vojáků. K věšení se používá šibenice.

---

³³ BARRING, L. Trest smrti v dějinách lidstva, Přel. Kurka, Vyd. Naše Vojsko,s.r.o. 2008. 197-198 s. ISBN: 978-80-206-0975-5.

Obvykle ji tvoří jedno svislé a jedno vodorovné břevno, které je užší a kratší. To je umístěno na vrcholku svislého břevna a k němu se přivazuje provaz. Jindy, zejména v případě hromadných poprav, tvoří šibenice dvě svislá břevna spojená vodorovným břevnem, na které se přivazují provazy. I když se tyto vzory mohou v různých zemích mírně lišit, představují prakticky všechny vyskytující se šibenice. Přesto se výjimečně setkáme i s jiným typem konstrukce, jako byla například šibenice užívaná počátkem století v Turecku. Ta se sestavovala ze tří březů spojených tak, že tvořila pyramidu.³⁴

Princip oběšení je prostý: tělo visící za krk ve stahující se smyčce na ni působí vlastní tíhou dostatečně silně, aby se zadrhla a přerušila některé vitální funkce. Stlačení krkavic přeruší krevní oběh a vyvolá krevní nedostatečnost v mozku. Při některých postupech se zlomí krční obratle a přeruší mícha. Při oběšení se z principu používá trojího postupu.

Při prvním je člověk postaven či posazen na vyvýšenou oporu, a to židli, stůl, vozík, koně, žebřík a kat mu dá okolo krku provaz přivázaný k šibenici nebo k větvi stromu apod. Pak mu vezme oporu pod nohama, někdy i tak, že ho strčí dopředu. To je nejrozšířenější způsob oběšení, s nímž se také v dějinách nejčastěji setkáváme. Smrt je pomalá a bolestivá. Dříve nebyvalo vzácností vidět kata, jak se oběti pověsil celou svou tíhou za nohy, aby urychlil proces strangulace. V roce 1987, se v Libyi konala veřejná poprava, která byla vysílána v televizi.

Při druhém postupu se odsouzení kolem krku uváže provaz, ten se protáhne kladkou nebo jiným mechanismem s vodící drážkou, jenž pak umožní tahem za provaz zdvihnout obžalovaného do výšky. Obžalovaný je tak vytažen, místo aby jeho tělo padalo dolů. Tento způsob byl velmi oblíben při lynčování ve Spojených státech, a setkali jsme se s ním také při posledních veřejných popravách oběšením v Iráku, Íránu či Sýrii. Ve skutečnosti jde o zardoušení, kdy agonie může trvat dlouhé minuty, ba dokonce půl hodiny i déle. Při třetí metodě se k udušení a nedostatečnému prokrvení mozku přidává ještě lámání krčních obratlů. Tento postup vymysleli Angličané a tvrdilo se o něm, že je bezbolestný a vede k okamžité smrti. Je sice účinnější než oba předchozí způsoby, vyžaduje však příslušné vybavení, tedy šibenici o určité výšce a propadlo, jež se sklopí tak, aby tělo mohlo padat volným pádem, přičemž se pak prudce napne

---

³⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 199-200 s. ISBN: 80-86182-05-03.

provaz, což způsobí zlomení krčních obratlů. Tato metoda se objevila vlastně až ve druhé půli 19. století. V současnosti se používá ve Spojených státech, v některých afrických a asijských zemích, které se v roce 1953 nechaly inspirovat závěry královské britské komise, jejímž úkolem bylo posoudit různé způsoby provádění trestu smrti. Komise prozkoumala všechny způsoby poprav z hlediska jejich „humánnosti, bezpečnosti a slušnosti“ a dospěla k závěru, že oběšení, jež bylo tehdy ve Spojeném království praktikováno, je třeba uchovat i nadále. Ve všech evropských zemích bývalo oběšení po dlouhá staletí vyhrazeno neurozeným, prostému lidu, zatímco šlechtici měli právo být sťati.

Mrtvoly většinou bývaly ponechány na šibenici, dokud neshnily a samy se nerozpoznaly. Cílem bylo, aby trest byl všem na očích co možná nejdéle. Spadlé pozůstatky oběšených pak byly pohozeny na mrchovišti. Popravy zločinců se většinou konaly v neděli nebo ve svátek a odehrávaly se vskutku slavnostně. Čím je odsouzenec těžší, tím musí být provaz kratší. Existuje totiž několik tabulek srovnávajících hmotnost a délku provazu. Jejich cílem je zamezit udušení, pokud je provaz příliš krátký, a pokud je příliš dlouhý hrozí utržení hlavy. Největšího rozšíření v dějinách doznala tabulka vypracovaná katem Jakešem Barrym.

Když je odsouzený přiveden na popraviště, svážou mu kotníky a na hlavu mu nasadí bílou, černou nebo béžovou kápi - barva se v různých zemích liší. Provaz je veden okolo krku tak, aby uzel byl vlevo pod spodní čelistí. Je uvázan do spirály na horní část šibenice, a jakmile kat aktivuje propadlo, provaz se pádem těla rozmotá. Konopný provaz je k šibenici připevněn tak, aby jej bylo možno podle potřeby prodlužovat či zkracovat.³⁵

---

³⁵ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel.Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 201-203 s. ISBN: 80-86182-05-03.

3.2 KDE SE POUŽÍVAJÍ METODY

- Elektrické křeslo – Spojené státy americké
- zastřelení – Čína, Libie, Sýrie, Vietnam, Jemen
- Stětí - Saúdská arábie
- Ukamenování - Írán
- smrtící injekce – Čína, Thajsko³⁶

3.3 TREST SMRTI V ZEMÍCH

Zpráva Amnesty International dokumentuje fakt, že i v uplynulém roce byl nejvyšší trest udělován v nespravedlivých procesech a diskriminačním způsobem, neboť byl často vydáván nad příslušníky rasových, etnických a náboženských menšin a nad lidmi z nejchudších částí společnosti.³⁷

3.3.1 ASIE

Nejvíce trestů smrti tedy poprav bylo provedeno v Asii. Zde se trest smrti stále vykonává v 11 zemích: Bangladéš, Afghánistán, Indonézie, Čína, Japonsko, Malajsie, Severní Korea, Pákistán, Mongolsko, Singapur a Vietnam. Země, kde se trest smrti používá nejvíce je Čína. V nejlidnatější zemi světa bylo podle oficiálních údajů loni popraveno 1 718 osob, skutečná čísla však budou podstatně vyšší, protože statistiky o nejvyšším trestu jsou považovány za státní tajemství.

3.3.2 SEVERNÍ AFRIKA, BLÍZKÝ VÝCHOD

Jsou to regiony s druhým nejvyšším výskytem popravených. Celkem zde bylo vykonáno téměř 508 kapitálních trestů. Například v Íránu, kde stále dochází ke krutým popravám kamenováním, bylo popraveno téměř 346 osob včetně osob mladších 18 let. V Saúdské Arábii se obvykle popravuje metodou stětím hlavy, které je veřejně přístupné a po kterém následuje ukřižování. Loni zde na popravištích zemřelo několik osob.

---

36 ZPRÁVY – Trest smrti v roce 2009- popravovalo se i z politických důvodů [online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2009-popravovalo-se-i-z-politických-důvodů/>.

37 ZPRÁVY – Trest smrti v roce 2009- popravovalo se i z politických důvodů [online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2009-popravovalo-se-i-z-politických-důvodů/>.

3.3.3 SEVERNÍ AMERIKA

V roce 2008 bylo v Severní Americe vykonáno téměř 37 poprav. K nejvyššímu počtu poprav došlo jako obvykle ve státě Texas. V USA bylo například v loňském roce propuštěno několik pachatelů, kteří byli odsouzeni k trestu smrti. Takovýchto případů se stalo od roku 1975 několik. V Severní Americe se tedy setkáváme nejvíce s justičními omyly, je zde ale také otázka zdali v jiných kontinentech vše přiznávají.

3.3.4 EVROPA

Jak jsem se již zmiňovala v první kapitole Evropská unie trest smrti nepoužívá z několika důvodů. V Evropě se však nachází poslední evropský stát, který doposud vykonává popravy a tím je Bělorusko. Popravy jsou zde prováděny zastřelením do týla.³⁸

V první kapitole se zmiňuji, že Česká republika také usiluje o to, aby trest smrti byl všude zrušen. V České republice se trest smrti používal do roku 1990, jako metodu bylo používáno pověšení.

4 TREST SMRTI Z POHLEDU NÁBOŽENSKÉHO

4.1 KŘESŤANSTVÍ

Křesťanství se jako dějinné zjevené náboženství odvozuje od historické osoby Bohočlověka Ježíše Krista a jeho spasného díla. Základem a tedy i předpokladem každého líčení církevních dějin, je tedy doložení historické existence Kristovy a historičnosti založení církve.³⁹

Z velké části historie křesťanská církev uznává, že trest smrti byl nezbytnou součástí mechanismů společnosti. Římský katechismus, který byl vydán v roce 1566 uvedl, že moc nad životem a smrtí byl pověřen bohem.⁴⁰

---

³⁸ ZPRÁVY – Trest smrti v roce 2009- popravovalo se i z politických důvodů [online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2009-popravovalo-se-i-z-politických-důvodů/>.

³⁹ FRANZEN, A. *Malé dějiny církve*. Přel. B. Smékal, M. Rynešová, 3. Vyd., v KNA: Karmelické nakladatelství, 2006. 16 s. ISBN 80-7195-082.

⁴⁰ FRANZEN, A. *Malé dějiny církve*. Přel. B. Smékal, M. Rynešová, 3. Vyd., v KNA: Karmelické nakladatelství, 2006. 89 s. ISBN 80-7195-082.

Dovolila jsem si zde uvést citáty z bible, které se týkají a zahrnují trest smrti.

V desateru přikázání dostává Izrael směrnice pro nový život, mezi ně patří například přikázání nezabiješ. Toto desatero je obsaženo v odstavci Smlouva a ustanovení Boží smlouva s lidem.

Dále se v knize smlouvy uvádějí různá provinění ve znění: *Správní vztah k Bohu se nutně projeví i ve vztahu k člověku. Za odpodnutí od hospodina je stanoven trest smrti.*⁴¹

Dalším úryvkem z Bible jsem se zabývala Evangeliiem podle Matouše. Vybrala jsem si úryvek o zabití: *Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům: nezabiješ! Kdo by zabil, bude vydán soudu. Já však Vám pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu, kdo snižuje svého bratra bude vydán radě, a kdo svého bratra zatracuje propadne ohnivému pecku....*⁴²

Bůh schvaluje trest smrti. Křesťané, kteří podporují trest smrti často tak z důvodu, že stát jedná nikoliv z vlastní moci, ale jako zástupce boha, který má právní moc nad životem a smrtí. Ale někteří křesťané tvrdí, že přikázání Nezabiješ je absolutní zákaz zanjíjení.

4.2 JUDAISMUS

Judaismus vznikl ve třetím tisíciletí před naším letopočtem na území dnešní Palestiny. Na svoji již brzkou dobu vzniku se poměrně jedná monoteistické náboženství. Stejně jako u velkých světových náboženství pod pojmem chápeme nejen náboženství, ale také celkové politické, kulturní a filozofické klima.

Judaismus má optimistický charakter. Bůh miluje lidi i přes jejich chyby, jde tedy o milosrdné náboženství zaměřené na praktický život.⁴³

Každý kdo si přečte Starý zákon z 36 Hrdelními zločiny si může myslet, že judaismus je pro trest smrti, ale mýlí se. Židovské soudy velmi zřídka uložily trest smrti. Dokonce byl ve státě Izrael zrušen trest smrti. Judaismu je především rozšířen v Izraeli,

---

⁴¹ BIBLE, Písmo svaté, Starého a Nového zákona, Ekumenický překlad, Vyd. vydalo biblické dílo ekumenické rady církví v ČSR v Praze, 1979., strana 71-73, Druhá Mojžíšova 18-22

⁴² BIBLE, Písmo svaté, Starého a Nového zákona, Ekumenický překlad, Vyd. vydalo biblické dílo ekumenické rady církví v ČSR v Praze, 1979., strana 783-784, Matouš 4-5

⁴³ FISHBANE, M. A. *Judaismus, zjevení a trsdice*, Přel. Kolmačka, Vyd. Prostor nakladatelství s.r.o., 2003. 83 s. ISBN 80-7260-086-9.

dále ve velkých městech Spojených státech amerických a západní Evropy. Ve velkém množství Židů žilo také v bývalém Sovětském Svazu, odkud se během 90. let 20. století vystěhovali do Izraele.

4.3 ISLÁM

Celý Islám přijímá trest smrti. Muslimové věří, že trest smrti je nejpřísnější trest, ale ten, který může být přikázán soudem pro zločiny vhodné závažnosti. Metody realizace v islámských zemích se mohou lišit. Buďto se používá metoda zastřelení, oběšení a ukamenování.

V některých zemích se veřejné popravy provádějí ke zvýšení odrazení a poučení. Podle islámského práva je trest smrti vhodný pro dvě skupiny trestných činů a to:

- Úmyslná vražda: v těchto případech v rodině oběti je dána možnost, zda je či není, aby trvala na potrestání
- Šíření pohoršení na zemi: spiknutí, terorismus, pirátství jakéhokoli druhu, znásilnění, cizoložství a homosexuální aktivita⁴⁴

Ve většině Islámských zemí se trest smrti používá.

5 TREST SMRTI Z POHLEDU ETICKÉHO

Stále existují země, které trest smrti používají za všechny zločiny. Jsou ale také země, které zrušily trest smrti za běžné zločiny. Znamená to, že pachatel může být popraven jen za něco vyjimečného a to například za vraždu prezidenta. Dále jsou země, které mají trest smrti zakotven v právním řádu, ale za posledních deset let nikoho nepopravily. Většina zemí na světě však trest smrti zcela zrušila.

Existuje několik etických argumentů proti trestu smrti. Vybrala jsem podle mého názoru ty nejdůležitější argumenty proti trestu smrti. Trest smrti je konečný, krutý, nelidský a ponižující trest, který porušuje právo na život. Trest smrti, jak už jsem se několikrát zmiňovala může být uvalen na nevinného. Trest smrti se zatím nikdy

---

⁴⁴ NÁBOŽENSTVÍ –Trest smrti v Islámu [online] 2009 poslední revize 16.9.2009 [cit. 17.

Dubna 2010] Dostupný z WWW:

<http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/islamethics/capitalpunishment.shtml>

neprojevili jako efektivnější prostředek než jiné tresty. Je to častý nástroj represe proti opoziční, rasové, etnické nebo náboženské skupině. Odsouzenec by měl dostat šanci ve vězení se napravit a svůj čin tak odčinit. Trest smrti není trest, ale únik před trestem.⁴⁵

Také ale existují argumenty, které jsou pro trest smrti. Vybrala jsem tedy opět podle mého názoru ty nejdůležitější a to, že společnost musí být navždy ochráněna činům jednotlivce, který je v prokazatelném rozporu s normami a zákonem, tím že vraždí. Trest smrti je odplata za všechnu bolest a provinění. Trest smrti není tak ekonomicky nákladný jako je trest doživotí. Trest smrti je ve shodě s morálkou.⁴⁶

Zatímco v předchozích letech byly politicky motivované rozsudky výjimečné, vloni bylo uplatňování trestu smrti stále častěji politizováno. Nejvyšší trest byl použit k umlčení politických oponentů nebo za účelem propagandy v zemích jako je Čína, Írán a Súdán.

V Íránu bylo v osmi týdnech mezi prezidentskými volbami a inaugurací prezidenta Ahmadínežáda vykonáno téměř 112 poprav. Tehdy soud vynášel trest smrti i v politických kauzách, mnozí lidé byli tak popraveni po nespravedlivých procesech. Někteří odsouzení byli dokonce donuceni se přiznat v televizním vysíláním.

Čínské úřady do vězení smrti posílají například odsouzené za narušování sociální stability. Oficiální média těmto procesům věnují velkou pozornost, aby tak propagovaly odhodlání úřadů potírat zločin.⁴⁷

V Súdánu je trest smrti používán k potlačování politické opozice, rozsudky jsou tak vynášeny svévolně.

Severní Korea například popravuje i za šíření škodlivých informací, špionáž nebo za distribuce náboženských materiálů. V červnu podle doložených faktů byla provedena poprava ženy za šíření bible a za údajnou špionáž. Její příbuzní včetně dětí byli posláni do pracovních táborů.

---

⁴⁵ DAVID, R. *Politologie, Základy společenských věd*, Přel. Beran, 6 Vyd. nakladatelství Olomouc, 2007. 321 s. ISBN 978-80-7182-239-4.

⁴⁶ DRBOHLAV, A. *Edice speciální pedagogiky, Etopedie I., Trest smrti versus Trest života pro sériové vrahy*, Pedagogická fakulta – Univerzita Hradec Králové, Vyd. nakladatelství Gaudeamus, 2005. 84 s. ISBN – 80-7041-163-5.

⁴⁷ BRITSKÉ LISTY – Trest smrti v roce 2009 [online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 14. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/2010/3/30/art51848.html>.

Z hlediska etiky je trest smrti značně diskutabilní. Trest smrti je využíván jako nejvyšší trest za extrémně brutální zločiny. Dále ho využívají různá náboženství za prohřešky odporující danému náboženskému právu. V nejrozsáhlejší míře používají trest smrti totalitní režimy pro své politické odpůrce.⁴⁸

---

⁴⁸ ZPRÁVY – Trest smrti v roce 2009- popravovalo se i z politických důvodů [online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 10. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2009-popravovalo-se-i-z-politicky-ch-duvodu/>.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci, jsem definovala pojem trest, také to jaké funkce trest má, dále jsem se zabývala trestem smrti z pohledu právního, kde jsem se zmínila jak se k trestu smrti vyjadřuje OSN, Evropská unie. Z pohledu lidských práv jsem se zmínila o trestu smrti pro mladistvé. Dále jsem se snažila řešit výhody a nevýhody trestu smrti. Zaměřila jsem se tedy na otázky jako trest smrti versus justiční omyl, trest smrti jako prevence, ale také z pohledu ekonomického.

Zabývala jsem se různými kulturami a popisovala metody trestu smrti, které se používají v současném světě. Pokudli se ohlédneme na různé kultury, zjistíme, že v dnešním moderním světě se nepoužívají jako smrtící prostředek pouze smrtící injekce, elektrické křeslo, plynová komora, ale také se stále setkáváme se starými metodami a to sice zastřelení, ukamenování, pověšení. Tyto zastaralé způsoby se používají v Asii, Africe.

V rámci mé práce bylo důležité definovat trest smrti ve vybraných náboženských kulturách. Zaměřila jsem se na náboženství z pohledu křesťanského, islámského a judaistického. Upřesnila jsem co každé náboženství znamená a jak se vyjadřuje k trestu smrti.

Ke konci mé bakalářské práci jsem psala o trestu smrti z hlediska etického. Zaměřila jsem se na etické argumenty obhajující trest smrti, ale také i etické argumenty, které trest smrti zcela odsuzují. Především jsem se zabývala zneužitím trestu smrti, které je globálně neetické. V předchozích letech byly politicky motivované rozsudky výjimečné. Nejvyšší tresty k umlčení politických oponentů jsou čím dál častěji uplatňovány. V dnešní době se stále setkáváme s justičními omyly. V některých státech, kde se trest smrti používá nejsou uvedeny přesná čísla poprav odsouzených. Stále se popravují mladiství. I když většina států trest smrti zcela ruší, trest smrti tedy nepřipouští. Našel se i takový stát, který trest smrti znovu zavedl do svých právních zákonů. Tím státem je Liberie, která opět používá trest smrti.

Při výběru mé bakalářské práce jsem souhlasila s mnoha lidmi, že by se měl trest smrti používat. Po přečtení odborné literatury, internetových odkazů, které jsem nastudovala se můj názor zcela obrátil. Nyní už nejsem pro trest smrti, vždyť každý člověk má právo na život, odsouzený by měl mít právo na nápravu k lepšímu a doživotní trest je pro mne zcela účinnější.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

LITERÁLNÍ ZDROJE

1. FRANZEN, A. *Malé dějiny církve*. Přel. B. Smékal, M. Ryněšová, 3. Vyd., v KNA: Karmelické nakladatelství, 2006. 398 s. ISBN 80-7195-082.
2. FISHBANE, M. A. *Judaismus, zjevení a trsdice*, Přel. Kolmačka, Vyd. Prostor nakladatelství s.r.o., 2003. 194 s. ISBN 80-7260-086-9.
3. MONESTIER, M. *Historie trestu smrti- dějiny a techniky hrdelního trestu od starověku po současnost ve světě a českých zemích*, Přel. Čadský, Vyd. nakladatelství Rybka, 1998. 407 s. ISBN: 80-86182-05-03.
4. DAVID, R. *Politologie, Základy společenských věd*, Přel. Beran, 6 Vyd. nakladatelství Olomouc, 2007. 458 s. ISBN 978-80-7182-239-4.
5. JANKŮ, M. a kolektiv, *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*, 2. Přepřacované a doplněné vydání Praha, nakladatelství také Praha, beckovy mezioborové učebnice, 2006. 642 s. ISBN- 80-7179-499-6.
6. DRBOHLAV, A. *Edice speciální pedagogiky, Etopedie I., Trest smrti versus Trest života pro sériové vrahy*, Pedagogická fakulta – Univerzita Hradec Králové, Vyd. nakladatelství Gaudeamus, 2005. 150 s. ISBN – 80-7041-163-5.
7. BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*, Přel. Kurka, Vyd. Naše Vojsko, s.r.o. 2008. 166 s. ISBN: 978-80-206-0975-5.
8. BIBLE, Písmo svaté, Starého a Nového zákona, Ekumenický překlad, Vyd. vydalo biblické dílo ekumenické rady církví v ČSR v Praze, 1979. 978 s.
9. České vězeňství, časopis z roku 2007, čerpáno ze strany 38 na téma Ekonomické hledisko trestu smrti

ZÁKONY

1. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon - Část II., Hlava VIII., Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti. § 219, odstavec 2 Trestního zákona, dále §91, § 93, 93a Trestního zákona, § 179 odstavec 3 Trestního zákona a §259
2. Zákon č. 169/1999 Sb, o výkonu trestu odnětí svobody
3. Zákon č. 345/1999 Sb, vydává řád výkonu trestu

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

1. PhDr. JAROSLAV HÁLA – Penologie [online] [cit. 6. Března 2010] Dostupný z WWW: <http://penologie.hala.sweb.cz/2.htm> .
2. PhDr. JAROSLAV HÁLA – Penologie [online] [cit. 23. Března 2010] Dostupný z WWW: <http://penologie.hala.sweb.cz/2.htm> .
3. WEB PRO OBČANSKOU ŽURNALISTIKU –Trest smrti [online] 2009 [cit. 2. února 2010] Dostupný z WWW: <http://odhalení.info/trest-smrti-a15.html>
4. ZPRÁVY – OSN vyzývá k zastavení poprav [online] 2007 poslední revize 19.12.2007 [cit. 23. Března 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/OSN-vyzyva-k-zastaveni-poprav/>.
5. TREST SMRTI II – Argumenty [online] [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://tisk.juristic.cz/30510/tisk/old>.
6. MINISTERSTVO ZAHRANIČÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY – Podpora celosvětového zrušení trestu smrti [online] [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/podpora_celosvetoveho_zruseni_trestu.html.
7. ZPRÁVY – Ve světě 2006 se zaznamenalo 1596 poprav [online] 2006 poslední revize 7.5.2007 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-ve-svete-2006-zaznamenalo-1591-poprav/>.
8. SBÍRKA ZÁKONŮ, JUDIKATURY A PRÁVA – Problematika doživotního trestu [online] poslední revize 13.12.2002 [cit. 10. Dubna 2010] Dostupný z WWW:<http://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-doivotniho-trestu-odneti-svobody-20261.html>.

9. ZPRÁVY – Trest smrti v roce 2009- popravovalo se i z politických důvodů [online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 9. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2009-popravovalo-se-i-z-politickych-duvodu/>.
10. BRITSKÉ LISTY – Trest smrti v roce 2009[online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 14. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/2010/3/30/art51848.html>.
11. ZPRÁVY – Trest smrti v roce 2009- popravovalo se i z politických důvodů [online] 2010 poslední revize 30.3.2010 [cit. 10. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.amnesty.cz/zpravy/Trest-smrti-v-roce-2009-popravovalo-se-i-z-politickych-duvodu/>.
12. NÁBOŽENSTVÍ –Trest smrti v Islámu [online] 2009 poslední revize 16.9.2009 [cit. 17. Dubna 2010] Dostupný z WWW: <http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/islamethics/capitalpunishment.shtml>
13. Obrázky – www.google.cz [online]. [cit. 2010-015-04]. Dostupný z WWW: http://spravy.pravda.sk/vrah-styroch-deti-si-vybral-elektricke-kreslo-f41-sk_ckronika.asp?c=A070912_104510_sk_ckronika_p04.
14. Obrázky – www.google.cz [online]. [cit. 2010-015-04]. Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/2010/3/30/art51848.html><http://www.amnesty.cz/zpravy/Popravy-smrtici-injekci-porusuji-lekarskou-prisahu/>.
15. Obrázky – www.google.cz [online]. [cit. 2010-015-04]. Dostupný z WWW: <http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-tema-reflexu/32872/trest-smrti-zije.html>.
16. Obrázky – www.google.cz [online]. [cit. 2010-015-04]. Dostupný z WWW: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rudy-obr-na-vzestupu/cinske-popravy-maji-byt-humannejsi_37353.html.
17. Obrázky – www.google.cz [online]. [cit. 2010-015-04]. Dostupný z WWW: <http://jsvoboda.info/zo/ukamenovani/all.html>.
18. Obrázky – www.google.cz [online]. [cit. 2010-015-04]. Dostupný z WWW: <http://taptan1.blogspot.com/>.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Elektrické křeslo
2. Smrtící injekce
3. Plynová komora
4. Zastřelení
5. Ukamenování
6. Pověšení

SEZNAM SKRATEK

OSN – Organizace spojených národů

PŘÍLOHY

1. Elektrické křeslo

[http://spravy.pravda.sk/vrah-styroch-deti-si-vybral-elektricke-kreslo-f41-
/sk-ckronika.asp?c=A070912_104510_sk-ckronika_p04.](http://spravy.pravda.sk/vrah-styroch-deti-si-vybral-elektricke-kreslo-f41-sk-ckronika.asp?c=A070912_104510_sk-ckronika_p04)

2. Smrtící injekce

[http://www.amnesty.cz/zpravy/Popravy-smrtici-injekci-porusuji-lekarskou-prisahu/.](http://www.amnesty.cz/zpravy/Popravy-smrtici-injekci-porusuji-lekarskou-prisahu/)

3. Plynová komora

<http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-tema-reflexu/32872/trest-smrti-zije.html>

4. Zastřelení

http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rudy-obr-na-vzestupu/cinske-popravy-maji-byt-humannejsi_37353.html

5. Ukamenování

<http://jsvoboda.info/zo/ukamenovani/all.html>.

6. Pověšení

<http://taptan1.blogspot.com/>.

ABSTRAKT

KADLECOVÁ, E. *Trest smrti v současném světě : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. XX s. Vedoucí práce ThDr. Rudolf Svoboda, ThD.

Klíčová slova: trest smrti

Práce řeší trest smrti v současném světě z hlediska právního, kde řeším pojem trest jeho funkce a z pohledu lidských práv. Dále pojednávám výhody a nevýhody trestu smrti, jako justiční omyly, prevence trestu smrti a ekonomické hledisko. Také řeším trest smrti z pohledu různých kultur, kde se zmiňuji o metodách, které se používají v současném světě. Ke konci mé bakalářské práci řeším trest smrti z hlediska etického a vybraných náboženských kultur ve světě.

ABSTRACT

KADLECOVÁ, E. *The death penalty in today's world: a bachelor thesis*. České Budějovice : Institute of European and Regional Studies, o.p.s., 2010. xx s., Supervisor ThDr. Rudolf Svoboda, ThD.

Keywords: death penalty

Work deals with the death penalty in the world in terms of law, where I deal with the concept of penalty function and its view of human rights. Furthermore, I discuss the pros and cons of capital punishment, such as miscarriages of justice, the prevention of death and economic perspective. Also addresses the death penalty from the perspective of different cultures, which focus on the methods used in today's world. At the end of my work I deal with the death penalty in terms of ethics and selected religious cultures in the world.

